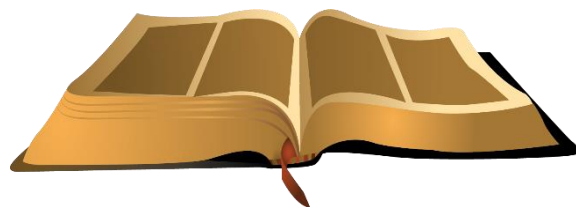

לולי תורתך שעשועי –
חוברת עבודה ולימוד
מסכת בבא קמא פרק "הכונס"

מחבר : אשר פופר

כל הזכויות שמורות למחבר.
ניתן להשתמש בשימוש פרטי שלא למטרות רווח.
לפרטים והערות בענייני החוברת ניתן לפנות במייל:
Popera54@gmail.com

תוכן עניינים

6.....	הקדמה
7.....	משנה "הכונס צאן לדיר"
7.....	ני"ה : משנה
9.....	איכות השמירה הנצרכת על בהמה
9.....	ני"ה : "ת"ר" (15 שורות מתחילת העמוד) – "אלא סכין" (24 שורות מתחילת העמוד)
10.....	ני"ה : "אפילו תימא" (25 שורות מתחילת העמוד) – "הא לא עביד לא" (11 שורות לפני סוף העמוד)
11.....	ני"ה : "אמר רבא" (11 שורות לפני סוף העמוד) – "שמע מינה" (5 שורות לפני סוף העמוד)
12.....	פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים
12.....	ני"ה : "אתניא" (5 שורות לפני סוף העמוד) – "ואינו מעיד לוי" (2 שורות לפני סוף העמוד)
13.....	ני"ה : "אמר מר" (שתי שורות מסוף העמוד) – נ"ו. "אלא לחבריה" (שורה 8 מלמעלה)
13.....	ני"ה : "אמר מר" (2 שורות מסוף העמוד) עד נ"ו. "בכותל רעוע" (שורה ראשונה בעמוד)
14.....	נ"ו. "אמר מר" (שורה ראשונה) – "טמון באש" (שורה שישית בגמרא)
14.....	נ"ו. "אמר מר" (6 שורות מתחילת העמוד) – "אלא לחבריה" (8 שורות מתחילת העמוד)
15.....	נ"ו. "והיודע עדות" (9 שורות מתחילת העמוד) – "אלא בחד" (12 שורות מתחילת העמוד)
15.....	נ"ו. "ותו ליכא" (12 שורות מתחילת העמוד) – "קמ"ל" (26 שורות מתחילת העמוד)
16.....	נ"ו : "הפורץ גדר" (26 שורות מתחילת העמוד) – "דלמא הוה משתבע לשקרא ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל" (5 שורות מעל השורות הרחבות)
18.....	בהמה שחתרה תחת הכותל
18.....	נ"ו. "נפרצה בלילה" (13 שורות לפני סוף העמוד) – "כל טצדקא דאית לה למיעבד עבדא ונפקא" (שורה אחרונה בעמוד)
20.....	חיוב גנב בנזקי הבהמה
20.....	נ"ו. "הוציאוה לסטים" (שורה אחרונה בעמוד) – נ"ו : "דהכישוה" (7 שורות מתחילת העמוד)
22.....	העברת אחריות על נזקי הרכוש
22.....	נ"ו : "מסרה לרועה" (7 שורות מתחילת העמוד) – "והוא הדין לאחר" (6 שורות לפני סוף העמוד)
24.....	שומר אבידה
24.....	נ"ו : "איתמר שומר אבידה לרועה" (6 שורות לפני סוף העמוד) – "כש"ש דמי" (שורה אחרונה בעמוד)
25.....	נ"ו : "איתביה" (שורה אחרונה בעמוד) – נ"ז. "נטירותא יתירתא" (15 שורות מתחילת העמוד)
26.....	נ"ז. "איתביה רבה" (16 שורות מתחילת העמוד) – "השבות הרבה" (9 שורות לפני סוף העמוד)
28.....	נ"ז. "א"ל אביי" (9 שורות לפני סוף העמוד) – "גנב הוא" (שורה אחרונה בעמוד)
30.....	נ"ז. "איתביה" (שורה אחרונה בעמוד) – נ"ז : "ליסטים מזויין" (9 שורות מתחילת העמוד)
31.....	נ"ז : "איתביה" (9 שורות מתחילת העמוד) – "עדיפא מכפילא בשבועה" (20 שורות מתחילת העמוד)

נ"ז : "לימא מסייע ליה" (20 שורות מתחילת העמוד) – "ונמצא ליסטים שאינו מזויין" (9 שורות לפני סוף העמוד).....	32
נפלה לגינה ונהנית	34
נ"ז : "נפלה לגינה" (9 שורות לפני סוף העמוד) – נ"ח. "אית ליה פסידא" (7 שורות מתחילת העמוד).....	34
הגדרת אונס בניזקין	36
נ"ח. "היכי נפלי" (7 שורות מתחילת העמוד) – נ"ח. "חדא חדא" (13 שורות מתחילת העמוד).....	36
נ"ח. "אמר רב כהנא" (9 שורות לפני סוף העמוד) – נ"ח. "להתם רהטא" (6 שורות לפני סוף העמוד).....	37
בהמה שירדה כדרכה והזיקה במי לידה	39
נ"ח. "ירדה כדרכה" (6 שורות לפני סוף העמוד) – נ"ח : "תיקו" (שורה ראשונה בעמוד).....	39
המכניס תבואתו לשדה חבירו שלא ברשות	40
נ"ט : משנה "המגדיש" (12 שורות לפני סוף העמוד) – "עייל ואנטר לך הוא" (8 שורות לפני סוף העמוד).....	40
השולח את הבעירה	41
נ"ט : משנה "השולח" (7 שורות לפני סוף העמוד) – ס. "מעשה דידיה גרמו" (שורה ראשונה בעמוד).....	41
נוסח המשנה – ניבה או ליבה	42
ס. "שלח" (שורה 2 בעמוד) – "ניב שפתים" (6 שורות מתחילת העמוד).....	42
חיוב ופטור ברוח שמלבה אש	43
ס. "לבתה הרוח" (7 שורות מתחילת העמוד) – "בנזקין פטור" (17 שורות מתחילת העמוד).....	43
לימוד דיני נזקי אש מלשון הפסוק	44
ס. משנה "השולח" (17 שורות מתחילת העמוד) – "קמ"ל" (9 שורות לפני סוף העמוד).....	44
מדרשי חז"ל על שמירה מפורענות	45
ס. "אר"ש בר נחמני" (9 שורות לפני סוף העמוד) – ס : "עד בוקר" (3 שורות מתחילת העמוד).....	45
ס : "ת"ר" (3 שורות מתחילת העמוד) – "נקבה" (21 שורות לפני סוף העמוד).....	46
דרשות רב יצחק נפחא בדברי הפסוק "כי תצא אש"	48
ס : "יתיב רב אמרי" (21 שורות לפני סוף העמוד) – "אשו משום חציו" (13 שורות לפני סוף העמוד).....	48
דרשת הפסוקים בעניין בקשת דוד למים מבור בית לחם	49
ס : "ויתאוה דוד" (13 שורות לפני סוף העמוד) – ס"א. "משמא דגמרא" (14 שורות מתחילת העמוד).....	49
הילוך האש שמחייב	52
ס"א. משנה "עברה גדר" – ח' אמות פטור" (10 שורות לפני סוף העמוד).....	52
ס"א. "דרך הרבים" (10 שורות לפני סוף העמוד) – "כדרך רה"ר" (8 שורות לפני סוף העמוד).....	53
ס"א. "או נהר" (7 שורות לפני סוף העמוד) – ס"א : "באגני דארעא מיקרו" (שורה ראשונה בעמוד).....	53
גודל שביל האש שנחשב לחציצה בפני הדליקה	55
ס"א : משנה "המדליק" – "כר"ש" (17 שורות מתחילת העמוד).....	55
טמון – מחלוקת חכמים ור' יהודה	57
ס"א : משנה "המדליק".....	57

57.	ס"א : "אמר רב כהנא" (23 שורות לפני סוף העמוד) – "לא משלם (4 שורות לפני סוף העמוד).
59	ס"א : "תנו רבנן" (4 שורות לפני סוף העמוד) – ס"ב. "דמי שעורין בלבד" (10 שורות מתחילת העמוד)
60	שומר שהוטעה בערך החפץ שעליו לשמור
60	ס"ב. "אמר רבא" (10 שורות מתחילת העמוד) – "לא קבילי עלי" (21 שורות מתחילת העמוד)
61	תקנת נגזל באשו ובמסור
61	ס"ב. "אמר רב (21 שורות מתחילת העמוד) "תיקו" (13 שורות לפני סוף העמוד)
63	נאמנות הניזק במקרים שונים
63	ס"ב. "ההוא גברא" (13 שורות לפני סוף העמוד) – "לא כל כמיניה" (4 שורות לפני סוף העמוד)
63	גזלן וחמסן
63	ס"ב. "אמר ליה" (4 שורות לפני סוף העמוד) – "רוצה אני" (שורה אחרונה בעמוד)
64	שריפה שנגמרה מאליה
64	ס"ב : משנה "גץ"
65	דיני חנוכה – מיקום החנוכיה
65	ס"ב : "אמר רבינא" (7 שורות מתחילת העמוד) – "כסוכה וכמבוי" (16 שורות מתחילת העמוד)

הקדמה

"ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד, שלמודו קשה עליו כברזל – בשביל משנתו שאינה סדורה עליו" (תענית ז: - ח.).

דברי ריש לקיש מחייבים אותנו לסדר את לימוד התורה. דברים אלו נצרכים במיוחד כשאנו ניגשים ללימוד הגמרא.

לומד הגמרא נתקל בקשיי שפה, בחוסר בפיסוק ובמבנה לוגי מורכב.

בחוברת זו השתדלתי לתת כלים לרכישת מיומנות להבנת הגמרא ולפתוח יכולות לימוד עצמאי. הסוגיות נפתחות במשימה לפרש את המילים בארמית ובכך לרכוש אוצר מילים. לאחר מכן אנו עומדים על המילים המנחות בסוגיא ומבנה הסוגיא.

בחלק מהסוגיות, בהתאם לנצרך מופיעים טבלאות לסידור הנלמד, וכן הדרכה לכתובת מבנה הסוגיא בתרשימים וכדומה.

השאלות המלוות את דפי העבודה הן שאלות ברמות חשיבה שונות. חלק מהשאלות מתייחסות להבנת הכתוב בגמרא, ושאלות נוספות עוסקות בהיסק ופרשנות מתוך הבנת הגמרא. בחלק מהסוגיות בהתאם לצורך הרחבנו נקודות העמקה.

במהלך לימוד הסוגיות התלמידים מכירים ברלוונטיות של החומרים הנלמדים ונשלחים לקרוא באינטרנט (באמצעות קוד QR) על מקרים שקשורים לנלמד בסוגיא.

דפי עבודה אלו יכולים לשמש הן את קבוצות הלומד העצמאי ולפתח בהם את המיומנות להבנת הגמרא בעצמם, והן כדפים מלווים לשיעורים צמודים בכיתות.

במהלך דפי העבודה השתמשתי בסמלים שיבהירו לתלמיד על סוג המשימה אותה עליהם לבצע בשלב זה.

אשמח לקבל הערות ותיקונים לחוברת זו.

ברצוני להודות לצוות בישיבת אמ"ת כפר גנים על הליווי וההערות בכתובת חוברת זו.

יהי רצון שחפץ ה' בידינו יצלח ונזכה שיערב לימוד התורה לנו, לתלמידנו, לצאצאינו ולכל בית ישראל.

משנה "הכונס צאן לדיר"

נ"ה : משנה

1. עיין במשנה ותן כותרות לחלקים השונים שבה :

במשנה שלפניך מופיעים שמונה מקרים בהם בהמה הזיקה לאדם אחר, לאחר כל מקרה מופיע הדין של מקרה זה.

2. השלם את הטבלה שלפניך: עיין במקרים ובפסקי הדין, חשוב האם דיני המשנה מובנים בעיניך, במקרה ואתה מסכים תן הסבר לדין, במקרה בו דין המשנה קשה בעיניך, הסבר מה הקושי בו אתה נתקל בדין זה.

המקרה שבמשנה (כתוב במילים שלך)	הדין	האם דין זה מובן בעיניך	נימוק
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

"לולי תורתך ששעשעי אז אבדתי בעיניי"

3. לאחר שסיימת למלא טבלה זו, גש לחבר ודון איתו על המקרים שאתה והוא הבנתם בהם את דין המשנה, ועל המקרים בהם התקשתם. כתבו אלו דברים התבררו בדיון זה:

4. "כיצד משלמת מה שהזיקה"

- א. מה מבררת המשנה?
- ב. מה המחלוקת בין ת"ק לר' שמעון?

5. במשנה הוזכרו הביטויים "משלמת מה שנהנית" ו"משלמת מה שהזיקה". מה ההבדל בין מושגים אלו?

❖ לסיכום ולדיון - משימת הצגה קבוצתית

כל קבוצה מקבלת מקרה אחד המופיע במשנה עליכם ללמוד את המקרה לעומק (לוודא שהבנתם היטב מי שייך למי, מי מזיק למי וכד'). לאחר מכן, עליכם להכין הצגה קצרה (90-30 שניות) אותה תציגו בכיתה. הכיתה צריכה להחליט מי אשם, מי זכאי, על מי מוטלת האחריות ומה היה אפשר לעשות אחרת כדי למנוע את הנזק.

- המקרה שקיבלתם:

- חלוקת תפקידים:

לדעתכם, מי אשם, מי זכאי, על מי מוטלת האחריות ומה היה אפשר לעשות אחרת כדי למנוע את הנזק.

- האם הכיתה הסכימה עם דעתכם או לא? מדוע?

איכות השמירה הנצרכת על בהמה

נ"ה: "ת"ר" (15 שורות מתחילת העמוד) – "אלא סכין" (24 שורות מתחילת העמוד)

במשנה למדנו על דיני בהמה שפרצה את השמירה שעליה והזיקה. כעת הגמרא תברר מי התנא של משנתנו ומה הדעות השונות לשמירה הנצרכת על בהמה שלא תזיק.

1. עיין בסוגיא וכתוב אילו מילים מנחות מצאת בסוגיא (מילים שמראות לנו שאנו עוסקים בשאלה / תשובה / הוכחה וכדומה):

2. לאור המילים שמצאת כתוב לפי דעתך מה מבנה הסוגיא שצפוי לנו:

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

ת"ר - _____

מאן תנא - _____

דתנן - _____ אפילו תימא ר' ... - _____

_____ ואמרי לה - _____

במתניתא תנא - _____ דכתיב - _____ תניא - _____

קא משמע _____ מתניתין נמי דייקא - _____

לן - _____ שמע מינה _____

להלן מושגים שניפגש איתם בסוגיא:

רוח מצויה, תם ומועד, אבות נזיקין – קרן, שן, רגל, בור ואש

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

TRANSLATE

דסגי - ליה - שאני - הא - דעביד - כעין - כמו.

הא - דקתני - מכדי - הרי. עסקינן - אתי - מאי

שנא - לאו - כתיבא - ביה - _____

נלמד את הסוגיא בחברותות ונענה על השאלות

בשלב הראשון הגמרא מבררת את דין המשנה "הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה פטור"

3. מהי שמירה "כראוי"? _____

4. כתוב את המקרה במשנה לאור הסבר המושג "כראוי" _____

5. מיין לפי דעתך את המקרים הבאים מה נחשב רוח מצויה ומה אינו נחשב רוח מצויה – רעידת אדמה, רטיבות, הוריקן, גשם. _____

בשלב השני הגמרא מחפשת תנא שמתאים למשנתו

6. "א"ר מני בר פטיש מאן תנא מועד דסגי ליה בשמירה פחותה" הסבר את הציטוט: עיין ברש"י ד"ה "מאן"

7. לפי הבנת הגמרא בשלב זה, בשיטת איזו תנא נאמרה משנתנו? _____

• בשלב זה הגמרא מביאה משנה שמסייעת לקביעתה הקודמת (מיהו התנא שסובר כמשנתנו) המקרה שמובא במשנה המסייעת – בעלי שור קשרוהו במוסירה (שמירה פחותה) ונעלו כראוי והשור יצא והזיק. ישנה מחלוקת מה הדין.

8. מהי מוסרה? _____

9. מתי שור נקרא שור תם, ומתי הוא נקרא שור מועד? _____

10. כתוב והסבר את שיטות התנאים השונות שהוזכרו במשנה:

א. שיטת ר"מ - _____

ב. שיטת ר' יהודה - _____

ג. שיטת ר"א - _____

11. במחלוקת התנאים שניפגש איתה, מי התנא המחמיר ביותר, ומי התנא המיקל ביותר? _____

12. בשלב זה הגמרא הסבירה שמשנתנו היא כשיטת ר' יהודה, הסבר מדוע דברי המשנה מתאימים לשיטת ר' יהודה? _____

ניפגש עם מחלוקת תנאים באיכות השמירה הנדרשת על הבהמה, וראינו את העמדת הגמרא את המשנה כשיטת רב יהודה.

נ"ה: "אפילו תימא" (25 שורות מתחילת העמוד) – "הא לא עביד לא" (11 שורות לפני סוף העמוד)

בשלב הבא הגמרא מסתייגת מההבנה הפשוטה שמשנתנו כשיטת רב יהודה, ומציעה הסבר נוסף.

1. עיין בסוגיא וכתוב אילו מילים מנחות מצאת בסוגיא (מילים שמראות לנו שאנו עוסקים בשאלה / תשובה / הוכחה וכדומה):

2. לאור המילים שמצאת כתוב לפי דעתך מה מבנה הסוגיא שצפוי לנו:

בחלק הקודם של הסוגיא העמדנו את המשנה כרב יהודה, על בסיס השוואה בין המשנה לברייתא, בשלב זה מציינת הגמרא שיש הבדל בין המקרה במשנה למקרה בברייתא, ולכן אפשר להעמיד את המשנה כר"מ.

3. מה ההבדל בין המקרה במשנה שלנו ("הכונס צאן לדיר") למקרה עליו חלקו ר' יהודה ר' מאיר ור' אליעזר? _____

4. מדוע הבדל זה מאפשר לנו להעמיד את משנתנו גם כשיטת ר"מ? _____

”תנא ארבעה דברים התורה מיעטה בשמירתן ואלו הן בור ואש שן ורגל”

5. השלם את הטבלה הבאה :

הדבר	המקור שממנו ניכר שהתורה מיעטה בשמירה	הסבר כיצד ניכר מהמקור שהתורה מיעטה בשמירה
בור		
אש		
שן		
רגל		

6. מה הקשר בין הברייתא שמפרטת את הדברים שהתורה מיעטה בחיוב שמירתם לסוגייתנו?

7. הגמרא פתחה בבירור כאיזה שיטה בתנאים יש להעמיד את משנתנו. מה המסקנות אליהן הגיעה הגמרא עד שלב זה? _____

סיימנו את השלב השני בסוגיא, בו ניפגש עם האפשרות להעמיד את המשנה גם כשיטת ר”מ.

נ”ה: ”אמר רבא” (11 שורות לפני סוף העמוד) – ”שמע מינה” (5 שורות לפני סוף העמוד)

לאחר שהגמרא הציגה אפשרויות שונות כאיזה משיטות התנאים להעמיד את הברייתא, בא רבה ומדייק בדברי המשנה שיש להעדיף את ההעמדה האחרונה.

1. עיין בסוגיא וכתוב אילו מילים מנחות מצאת בסוגיא (מילים שמראות לנו שאנו עוסקים בשאלה / תשובה / הוכחה וכדומה):

2. לאור המילים שמצאת כתוב לפי דעתך מה מבנה הסוגיא שצפוי לנו:

”אמר רבה מתניתין נמי דיקא דקתני צאן”

3. במשנתנו משתנה הנושא מהמשניות הקודמות. מה השינוי?

4. אילו מנזקי בהמה שייכים בצאן?

5. רבה מדייק שמשנתנו כשיטת _____, כיצד מדייק זאת רבה? _____

6. לסיכום הסוגיא סרוק את קוד QR, וסכם במחברתך את הסוגיא בתרשים.

פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

נ"ה: "תניא" (5 שורות לפני סוף העמוד) – "ואינו מעיד לר" (2 שורות לפני סוף העמוד)

אנו מתחילים סוגיא חדשה, שעוסקת במקרה בו האדם הזיק אבל בדיני אדם הוא פטור מתשלום ורק בדיני שמים ישלם.

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

תניא - _____ אמר מר - _____ היכי דמי - _____

_____ אילימא - _____ במאי עסקינן - _____

_____ פשיטא - _____ קא משמע לן - _____

להלן מושגים שניפגש בהם בסוגיא:

פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, גרמא, רוח מצויה ושאינה מצויה, טמון, עד אחד ושני עדים, העושה מלאכה במי חטאת

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא, כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

TRANSLATE

נמי - _____ דמטיא - _____ ליה - _____ דשויא - _____ לנפשיה - _____ בעי - _____

_____ שלומי - _____ לחבריה - _____ בי תרי - _____ דאורייתא - _____

בחד - _____ ותו - _____ ליכא - _____ והאיכא - _____ אין - _____

מיהא - _____ טובא - _____ והני - _____ איצטריכא - _____ מהו _____ דתימא - _____

1. מה המשמעות שקטע זה מצוטט כשבתחילתו ובסופו יש נקודותיים? _____

2. מצא את ההפניה למסורת הש"ס ולפיה כתוב מהו סוג המקור אותו אנו לומדים (משנה) ברייתא (מימרא וכדומה)?

3. כתוב בלשונך את ארבעת המקרים בהם האדם פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים (היעזר ברש"י), הסבר לפי דעתך בכל אחד מהמקרים מדוע לא ניתן בדיני אדם לחייב את המזיק?

- א. _____

- ב. _____

- ג. _____

- ד. _____

4. הסבר בלשונך את המושג "פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים"?

5. עיינו בדברי התוספתא הבאים: "הכובש קמה לפני האור, והפורץ גדר לפני בהמה, אין חייבין לשלם מן הדין, ואין מן השמיים מוחלין להם עד שישלמו" (תוספתא שבועות ג,ג)

לאור דברי התוספתא, מה משמעות הדין "חייב בדיני שמיים"?

נ"ה: "אמר מר" (שתי שורות מסוף העמוד) – נ"ו. "אלא לחבריה" (שורה 8 מלמעלה).

קיראו במהירות את הסוגיא.

1. אילו מילים מנחות חוזרות על עצמם בסדר קבוע במהלך הסוגיא?

2. לפי המילים המנחות מה מבנה הסוגיא?

לאחר שקראנו במהירות את הגמרא והבנו את מבנה הסוגיא הצפוי לנו, נעבור ללמוד כל קטע בסוגיא בנפרד.

נ"ה: "אמר מר" (2 שורות מסוף העמוד) עד נ"ו. "בכותל רעוע" (שורה ראשונה בעמוד)

1. מהן המילים המנחות שמראות לנו שהגמרא כעת הולכת לברר קטע תנאי שהובא קודם לכן?

2. מה ההסבר הראשון שמציעה הגמרא בדין "הפורץ גדר"?

3. איזה מהמילים המנחות מראות לנו שהגמרא מביאה הסבר שידחה לבסוף?

4. מדוע מסתייגת הגמרא מהסבר זה? (על פי דברי רש"י ד"ה "אי בכותלי") _____

5. מהי המילה המנחה שממנה אנו למדים שההסבר הקודם נדחה וכעת מובא הסבר חדש? (אין הגמרא מתרצת את הקושיא, אלא דוחה בעקבות הקושי את ההסבר הקודם ומביאה הסבר חדש) _____

6. כיצד מפרשת הגמרא למסקנה דין זה? (על פי רש"י ד"ה "בכותלי") _____

ניו. "אמר מר" (שורה ראשונה) – "טמון באש" (שורה שישית בגמרא).

1. מה ההסבר הראשון שמציעה הגמרא בדין "הכופף קמתו"? היעזר ברש"י ד"ה "דמטי" _____

2. כיצד דחתה הגמרא הסבר זה? היעזר ברש"י ד"ה "ברוח מצויה" _____

3. כיצד מסבירה הגמרא למסקנה מקרה זה? _____

טמון באש –

דין טמון באש הוא הלכה מיוחדת בנוקדי אש (אחד מארבעה אבות הנזיקין), ולפיה חיוב הפיצוי הוא רק על דברים שנראים לעין וניזקו, ולא על מה שהיה "טמון" ונסתר. המקרה הקלאסי של טמון הוא אש שיצאה משליטה ושרפה ערימת חיטים שמישהו טמן בתוכה חפצים; על פי ההלכה, מי שהצית את האש חייב לשלם רק על ערימת החיטים שנשרפה ולא על החפצים שהיו מוסתרים בתוכה.

4. מה הנזק שיצר האדם שכיסה את קמת חבירו כשראה דליקה מתקרבת? _____

5. כיצד הסביר רב אשי את המקרה של "הכופף קמתו"? היעזר ברש"י ד"ה "טמון" _____

ניו. "אמר מר" (6 שורות מתחילת העמוד) – "אלא לחבריה" (8 שורות מתחילת העמוד).

נעבור לחלק הבא בו הגמרא מבארת את המקרה של "השוכר עדי שקר".

1. מה ההסבר הראשון שמציעה הגמרא בדין "השוכר עדי שקר"? היעזר ברש"י ד"ה "לנפשיה" _____

2. כיצד דחתה הגמרא הסבר זה? היעזר ברש"י ד"ה "ממונא" _____

3. כיצד מסבירה הגמרא למסקנה מקרה זה? היעזר ברש"י ד"ה "לחבריה"

נ"ו. "והיודע עדות" (9 שורות מתחילת העמוד) – "אלא בחד" (12 שורות מתחילת העמוד).

נעבור לחלק הבא בו הגמרא מבארת את המקרה של "והיודע עדות".

עד אחד ושני עדים –

בדיני ממונות - שני עדים מחייבים או פוטרים על פי עדותם באופן מוחלט. בדיני נפשות שני עדים מסוגלים להביא להריגתו של אדם שחטא.

עד אחד אינו יכול להעיד בדיני נפשות. בדיני ממונות כוחו של עד אחד הוא חלש ומוגבל. בדיני ממונות עד אחד יכול לחייב את הצד שכנגד להישבע שעדות העד אינה נכונה, ואם אינו רוצה להישבע יהיה חייב לשלם. אך אם נשבע - עדות העד חסרת משמעות.

1. מה ההסבר הראשון שמציעה הגמרא בדין "היודע עדות"?

2. כיצד דחתה הגמרא הסבר זה? היעזר ברש"י ד"ה "פשיטא"

3. כיצד מסבירה הגמרא למסקנה מקרה זה? היעזר ברש"י ד"ה "אלא בחד"

נ"ו. "ותו ליכא" (12 שורות מתחילת העמוד) – "קמ"ל" (26 שורות מתחילת העמוד).

קעת מבררת הגמרא מדוע נשנו דווקא ארבע מקרים אלו, בעוד שיש מקרים נוספים בהם פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים.

1. קראו את הקטע במהירות איזו מילה חוזרת על עצמה הכי הרבה פעמים בקטע זה?

2. הסבירו מה תפקיד המילה בסוגיא?

העושה מלאכה במי חטאת –

רמב"ם הלכות פרה אדומה ז', א'.

המלאכה פוסלת במים (של פרה אדומה) קודם שיתקדשו, ואינה פוסלת בהזאה. ודברים אלו הן דברי קבלה. כיצד? הממלא מים לקידוש ונתעסק במלאכה אחרת בשעת המילוי או בשעת הולכת המים שממלא או בעת שמערה אותן מכלי אל כלי פסלן. לעולם המלאכה פוסלת במים עד שיטיל להן את האפר. הטיל את האפר ונתקדשו ונעשו מי נדה אין המלאכה פוסלת בהן. אלא המוליך המים המוקדשין או מערה אותן מכלי לכלי והוא עוסק במלאכה אחרת אין בכך כלום. וכן מזה מהן בידו אחת והוא עושה מלאכה בידו האחרת.

הגמרא בשלב זה שואלת האם אין עוד מקרים של פטור בדיני אדם חייב בדיני שמיים, ומביאה עוד חמישה מקרים.

3. כתוב בטבלה שלפניך מה קרה בכל מקרה

ציטוט המקרה	במה מדובר?
מקרה 1-	
מקרה 2-	
מקרה 3-	
מקרה 4-	
מקרה 5-	

הגמרא מסבירה שאכן יש עוד מקרים שבהם אדם פטור מדיני אדם, אך המקרים שהביא ר' יהושע הובאו להדגיש שהוא חייב בדיני שמיים (למרות שיכולנו לחשוב שפטור גם מהם). מיד בהמשך הגמרא מפרטת מה החידוש שיש בכל אחד מהמקרים שהביא ר' יהושע.

4. על מנת לתרץ את הקושיא מדוע לא הובאו המקרים שהציגה הגמ' בדברי הברייתא, נכתב בגמ':
 "אין מיהא איכא טובא והני אצטריכא ליה מהו דתימא בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל". הסבר את המשפט:

נ"ו: "הפורץ גדר" (26 שורות מתחילת העמוד) – "דלמא הוה משתבע לשקרא ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל" (5 שורות מעל השורות הרחבות).

נלמד את החלק האחרון של סוגית פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.
 חזור על מה שלמדנו עד שלב זה בגמרא וענה על השאלות הבאות:

- לפי מה שלמדנו בתחילת הסוגיא, כתוב את ארבעת המקרים שהובאו בתוספתא, ואת העמדת הגמרא את המקרים הללו:
 - המקרה: _____
 הסבר הגמרא: _____
 - המקרה: _____
 הסבר הגמרא: _____
 - המקרה: _____
 הסבר הגמרא: _____
 - המקרה: _____
 הסבר הגמרא: _____
- מה שאלה הגמרא על התוספתא ממקרים נוספים? _____

"לולי תורתך לשעשעי אז אבדתי בעניי"

3. מה מייחד את המקרים שהובאו בתוספתא? _____

כעת נעבור לקרוא את הסוגיא

להלן רשימת **מונחים** שניפגש איתם בסוגיא כתוב את **פירושים ותפקידם** :
 מהו דתימא... קא משמע לן (קמ"ל) - _____

להלן **מושגים** שניפגש איתם בסוגיא :
 דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין

TRANSLATE להלן **מילים** בארמית שניפגש איתם בסוגיא,
 כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי) :

דלמסתריה - _____ קאי - _____ עביד - _____ נמי - _____
 ליחייב - _____ לימא - _____ הוה - _____ ידענא (=ידע אנא) - _____
 דאתיא - _____ איתמר - _____ כסויי כסיתיה - _____ ניהלך - _____
 מסהדינא (=מסהיד אנא) - _____ ליה - _____ דלמא - _____
 לשקרא - _____

4. עיינו בסוגיא ומיצאו את המילים המנחות שחוזרות על עצמן בסוגיא (מילים שמראות לנו את מבנה הסוגיא, כגון: פתיחה לשאלה וכדומה): _____

5. לפי מילים אלו מה אנו יכולים ללמוד על מבנה הסוגיא? _____

6. השלם את הטבלה הבאה:

מהו דתימא? (מה יכולנו לטעון כדי להיפטר בדיני שמיים)	קמ"ל (מה הסיבה שחייב בדיני שמיים)	
		הפורץ גדר
		הכופף קמתו
	דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין (הסבר המושג מיד לאחר טבלה זו)	השוכר עדי שקר
		היודע עדות

דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין –

ביטוי תלמודי, אדם שמשדל את חברו לחטא, אין להאשים את המשדל במעשה החטא של חברו. מכיוון שחברו לא היה צריך להקשיב לו, שהרי ברור שבמקרה שיש סתירה בין דברי הרב לדברי התלמיד יש להקשיב לרב, ולכן "דברי הרב (הקב"ה) ודברי התלמיד (האדם המסית לחטא) דברי מי שומעין?" ברור שהיה לניסת להקשיב לדבר ה' ולא לחברו המסיתו.

7. בסוגייתנו העלתה הגמרא אפשרות שבעקבות הביטוי "דברי הרב ודברי התלמיד..." היינו חושבים לפטור אדם מחיוב. על איזה מקרה חשבה הגמרא שאדם יפטר מחיוב, ומדוע היינו חושבים לפטור אותו?

בהמה שחתרה תחת הכותל

נ"ו. "נפרצה בלילה" (13 שורות לפני סוף העמוד) – "כל טצדקא דאית לה למיעבד עבדא ונפקא" (שורה אחרונה בעמוד)

בסוגיא זו נברר את העמדת רבה למשנה, ותוך כדי לימוד הסוגיא ניפגש עם המושג "תחילתו בפשיעה וסופו באונס".

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

היכי דמי - _____

אילימא - _____ הניחא למאן דאמר (=למ"ד) אלא למאן דאמר (=למ"ד) ... מאי איכא למימר - _____

מהו דתימא ... קא משמע לן (=קמ"ל) - _____

מאי טעמא - _____

להלן מושגים שניפגש איתם בסוגיא:

תחילתו בפשיעה וסופו באונס

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

TRANSLATE

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

מאי - _____ אמאי - _____ הוה ליה (=ה"ל) - _____ למעבד - _____ מתניתין (=מתניי) - _____

איתמר - _____ אסיפא - _____ מבעיא - _____ היכא - _____

דכולה - _____ נמי - _____ דשבקתא - _____ טצדקא (היעזר ברש"י) - _____

דאית - _____ למיעבד - _____ עבדא - _____ ונפקא - _____

- המשפט "נפרצה בלילה או שפרצה לסטים כו" מופיע בגמרא עם נקודותיים בתחילתו ובסופו. מה מסמלים הנקודותיים?
- קיראו את הסוגיא בזריזות וכתבו את המילים המנחות (מילים שמלמדות אותנו על תפקיד הקטע – פתיחה לשאלה, תשובה וכדו') שמצאת בסוגיא:

3. לפי המילים שמצאת מה מבנה הסוגיא הצפוי לנו? _____

4. כתוב את המקרה והדין במשנה שעליהם תעסוק הסוגיא: _____

5. "אמר רבה והוא שחתרה" (רבה מעמיד את דין המשנה שהבהמה חתרה = חפרה)
 א. מה המקרה והדין שחפרה? (היעזר ברש"י ד"ה "והוא שחתרה") _____

ב. "אבל לא חתרה, מאי? חייב". מה המקרה והדין שלא חפרה? (היעזר ברש"י ד"ה "אבל") _____

6. מאילו מילים בסוגיא ניתן ללמוד שההבנה הראשונה – "בכותל בריא" עומדת להידחות? _____

7. מדוע לא ניתן להעמיד את דין המשנה בכותל בריא? _____

8. "אלא בכותל רעוע". הסבר את המקרה במשנה "נפרצה בלילה". לפי הבנת הגמרא בשלב זה: _____

9. "תחילתו בפשיעה וסופו באונס"
 א. הסבר את הביטוי: _____

ב. מהי הפשיעה ומהו האונס בסוגייתנו? (היעזר ברש"י ד"ה "תחילתו" וד"ה "וסופו") _____

10. "הניחא למ"ד... אלא למ"ד...". לפי ביטוי זה איזו שיטה יכולה להסתדר עם העמדת המשנה בכותל רעוע, ואיזו שיטה אינה יכולה להסתדר? כיצד ניתן לענות על השאלה לפי הבנת הביטוי "הניחא למ"ד... אלא למ"ד" _____

11. הסבר מדוע משנתנו מובנת למ"ד "תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור" _____

12. "אלא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר?" הסבר את קושיית הגמרא _____

13. איזו מילה בסוגיא מלמדת אותנו שהגמרא חזרה בה מהבנתה, ומציגה הבנה חדשה? _____

14. למסקנת הגמרא כיצד יש לפרש את המקרה במשנה "נפרצה בלילה"? (לפי מ"ד "תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור", ולפי מ"ד חייב) _____

15. "וכי אתמר דרבה אסיפא איתמר".

א. למסקנת הגמרא, על איזה מקרה במשנה אמר רבה את דבריו? _____

ב. הסבר את המקרה ואת הדין, לאור דברי רבה. _____

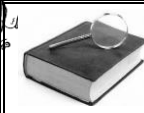
16. רבה העמיד את המקרה של "הניחה בחמה" שחתרה ויצאה והזיקה. מה הדין כשיצאה והזיקה בלי שחתרה (כגון: שפרצה את הדלת)? _____

17. בהמה שחתרה כשהניחה בחמה. האם נחשבת חתירתה כ"תחילתו בפשיעה וסופו באונס"? מדוע? _____

חיוב גנב בנזקי הבהמה

נ"ו. "הוציאה לסטים" (שורה אחרונה בעמוד) – נ"ו: "דהכישוה" (7 שורות מתחילת העמוד)

במשנה למדנו שגנבים שהוציאו צאן מהדיר, והצאן הזיק הגנבים חייבים על הנזק. בסוגיא זו תברר הגמרא באיזה מקרה דיברה המשנה.

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושם ותפקידם:

פשיטא... לא צריכא - _____

כי הא דאמר ... - _____

להלן מושגים שניפגש איתם בסוגיא:

קנין גזילה _____

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא, כתוב את פירושם (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

דאפקוה - _____ קיימא - _____ ליה - _____ ברשותייהו - _____ מילי - _____

דקמו - _____ באפה - _____ לן - _____ נמי - _____

קנין גזילה –

- ▶ במעשה קנין קונה הגזלן את החפץ הנגזל.
- ▶ מעשה קנין זה מועיל בתורת "קנין גזילה" להיחשב כשל הגזלן לענין דינים מסוימים, כגון:
- ▶ לענין חיוב אונסים. הגזלן אינו נפטר מחיוב השבת הגזילה משלב זה, גם אם החפץ נאנס.
- ▶ בנוסף, קנין זה מועיל לחייב את הגזלן אם הבהמה הזיקה, כאילו הוא בעל הבהמה

1. תן דוגמא לנושא אחד בו יש משמעות לקנין הגזילה על ידי הגזלן _____

2. קיראו את הסוגיא בזריזות וכתבו את המילים המנחות (מילים שמלמדות אותנו על תפקיד הקטע – פתיחה לשאלה, תשובה וכדו') שמצאת בסוגיא: _____

3. לפי המילים שמצאת מה מבנה הסוגיא הצפוי לנו? _____

4. "הוציאוהו לסטים לסטים חייבין" הסבר את המקרה והדין במשנה שבו עוסקת סוגייתנו

5. עיין ברש"י ד"ה "כיון דאפקוה", איזה מעשה עושה הגנב בהוצאת הבהמה שנחשב למועיל לקנין הגזילה? _____

6. הגמרא מקשה על דין המשנה "פשיטא". הסבר מדוע? _____

7. "לא צריכא", מה המקרה עליו דיברה המשנה? _____

8. מדוע הגמרא היתה צריכה להעמיד את המשנה דווקא במקרה זה? _____

9. מה הדין ב"קמו לה באפה"? _____ מדוע (לפי דעתך)? _____

10. הסבר בלשונך את המקרה: "המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו" _____

11. לאחר הובאה המימרא "המעמיד בהמת וכו'", אומרת הגמרא "פשיטא". מה תפקיד מילה זו בסוגיא? _____

12. מדוע הביאה הגמרא את המימרא "המעמיד בהמת וכו'"? _____

13. הסבר את הביטוי "הכישה" - _____

14. איזה מקור הסביר רב יוסף שמדובר כשהכיש את הבהמה? _____

15. מה למד אביי מהסברו של רב יוסף? _____

16. מה הדין בליסטים שהכישוה ויצאה והזיקה? _____ מדוע (לפי דעתך)? _____

17. לסיכום, מהם ההסברים שניתנו למקרה המשנה "הוציאוהו ליסטים"? _____

18. מה הדין כשהליסטים משכו בהמה מהדיר והיא יצאה והזיקה (בלי "קמו לה באפה" ובלי "הכישוה")? מדוע?

העברת אחריות על נזקי הרכוש

נ"ו: "מסרה לרועה" (7 שורות מתחילת העמוד) – "והוא הדין לאחר" (6 שורות לפני סוף העמוד)

בסוגיא זו נלמד על העברת אחריות בעל הבהמה אל האדם שקיבל עליו לשמור על הבהמה.

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידים:

אמרי - _____ אילימא - _____

_____ תנינא חדא זימנא - _____

_____ לימא תיהוי תיובתא ד... - _____

_____ אמר לך ... - _____

_____ איכא דאמרי - _____

שמע מינה (=ש"מ) - _____

לימא - _____ אורחא דמילתא קתני - _____

להלן מושגים שניפגש איתם בסוגיא:

שומר שמסר לשומר

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

דמאן - _____ קמא - _____ איפטר - _____ ליה - _____ מאי - _____

לברזיליה - _____ מדקתני - _____ דאורחיה - _____ למימסר - _____

שומר שמסר לשומר –

ע"פ אתר ישיבה (הרב יואב שטרנברג)

הגמרא בבבא מציעא (לו.) דנה בשומר שמסר לשומר אחר, שלא מדעת הבעלים, והחפץ אבד אצל השומר השני. נחלקו רב ורבי יוחנן, לרב השומר הראשון פוטר ולרבי יוחנן חייב. הגמרא אומרת, שגם אם השומר הראשון היה שומר חנם, והשומר השני הוא שומר שכר, שלכאורה צריך לשמור טוב יותר, עדיין יהיה השומר הראשון חייב לשיטת רבי יוחנן כאשר החפץ אבד אצל השומר השני.

שני טעמים נאמרו בהסבר דעתו של רבי יוחנן המחייב את השומר הראשון על האבדן אצל השומר השני:

לדעת אביי, הבעלים אומר לשומר הראשון 'אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר'. לכן, העברת הפקדון לשומר השני היא פשיעה. על כן, גם אם אצל השומר השני החפץ אבד באונס, סוף סוף זה 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' וחייב. לעומת זאת, רבא סובר, שהעברת החפץ לשומר השני איננה פשיעה, שהרי החפץ נמסר ביד שומר בן דעת. טעם החיוב הוא אחר: הבעלים אומר, שהאמין רק לשומר הראשון בשבועה, ולא לשומר השני.

"לול תורתך שצשעני אז אבדתי בעניי"

טענתו של רבא היא, שהשומר השני אינו יכול להוכיח שהחפץ נאנס אצלו. אילו היתה הוכחה שכזו, הרי השומר הראשון היה נפטר. אלא, שהשומר השני אינו יכול להישבע על טענתו, כיוון שהבעלים לא מאמין לשבועתו, והשומר הראשון אינו יכול להישבע, כיוון שאינו יודע בוודאות מה קרה. להלכה, נפסק כטעמו של רבא. ולכן, שומר שמסר לשומר יהיה חייב, אלא אם כן יש לשומר הראשון הוכחה שהשומר השני שמר כראוי, והחפץ נאנס. אפשרות נוספת של השומר הראשון להיפטר היא, כאשר השומר השני אמין על הבעלים והוא מוכן לקבל את שבועתו.

1. מה דין שומר שמסר לשומר?

2. קיראו את הסוגיא בזריזות וכתבו את המילים המנחות (מילים שמלמדות אותנו על תפקיד הקטע – פתיחה לשאלה, תשובה וכדו') שמצאת בסוגיא:

3. לפי המילים שמצאת מה מבנה הסוגיא הצפוי לנו?

4. "מסרה לרועה וכו'" הסבר את המקרה והדין במשנה שבו עוסקת סוגייתנו

- הגמרא רוצה לדייק מי מסר לרועה, או במילים אחרות מי האדם שהמשנה קוראת לו "תחתיו".
5. הגמרא פותחת בהסבר תחת מי נכנס השומר. מהו הסבר הגמרא?

6. מאילו מילים מנחות בסוגיא ניתן ללמוד שהפירוש הראשון ידחה לבסוף?

7. מדוע דוחה הגמרא את ההסבר הראשון?

8. "אלא תחתיו דשומר" – מה המקרה המדובר? מי מסר למי (השתמש בשמות)? מה הדין?

9. מדוע הסבר זה למשנה סותר את דברי רבא?

10. לשיטת רבא מדוע שומר שמסר לשומר חייב? (היעזר ברש"י ד"ה "שומר שמסר לשומר")

11. באיזה מקרה מדובר במשנה לשיטת רבא?

12. מדוע במקרה בו נתן הרועה את הבהמה לשמירת תלמידו אין הרועה חייב, הרי לשיטת רבא שומר שמסר לשומר חייב?

"איכא דאמרי" – פתיחה לגירסא אחרת בסוגיא.

13. מה ההבדל בין הגירסאות שהופיעו בגמרא? _____

14. "איכא דאמרי מדקתני מסרה לרועה ולא קתני מסרה לאחר..." הגמרא כעת מביאה את אותו רעיון דרך הוכחה לשונית מדברי המשנה. הסבר כיצד לשון המשנה מסייעת ללימוד שראינו קודם? _____

15. כיצד לימוד זה מסייע לדברי רבא? _____

16. כיצד הגמרא דוחה את הסיוע המילולי מהמשנה? _____

17. למסקנת הסוגיא מה הדין במקרים הבאים:
 א. בעל בהמה שהעביר בהמתו לשמירה ויצאה והזיקה - _____

ב. שומר בהמה שהעבירה לשומר אחר ויצאה והזיקה - _____

ג. רועה שהעביר בהמה משמירתו לתלמידו ויצאה והזיקה - _____

שומר אבידה

נ"ו: "איתמר שומר אבידה לרועה" (6 שורות לפני סוף העמוד) – "כשי"ש דמי" (שורה אחרונה בעמוד)

מחלוקת רבה ורי' יוסף בשומר אבדה:

1. מהי רמת האחריות של שומר-אבדה לפי כל אחד מהאמוראים? ומדוע?

רבה	דין שומר אבדה	סברה
רב יוסף		(1)
		(2)

נ"ו: "איתביה" (שורה אחרונה בעמוד) – נ"ז. "נטירותא יתרתא" (15 שורות מתחילת העמוד)

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

איתביה – _____
 לאו – _____ הכא במאי עסקינן – _____
 שמע מינה - _____

TRANSLATE

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

מאי – _____ א"ל (=אמר ליה) – _____ והא – _____ קתני – _____ תרתי – _____ הכי – _____ ושכיח – _____
 עייל – _____ נפיק – _____ חזי – _____ דמי – _____ מודינא – _____ נקטי – _____ להו – _____
 ניגרא ברייתא – _____ בעי – _____ נטירותא – _____ יתרתא – _____

קושיות רבה ורב יוסף זה על זה:

2. "איתביה רב יוסף" וכו'. רב יוסף עושה שימוש במקור מתקופת ה_____. איזו מילה מלמדת אותנו על תקופת המקור? כיצד?

3. איזה מקור זה בדיוק? איך מצאת את התשובה?

4. מהם שני המקרים שמופיעים במקור? ומה הדין בכל אחד מהם?

המקרה	הדין

5. האם אתה רואה סתירה בין שני הדינים בברייתא? מדוע?

6. עיין בהסבר רב יוסף לדברי התוספתא. כיצד ההסבר שלו מיישב את הסתירה בין הדינים בברייתא?

7. "מאי נגנבה...ונגנבה או אבדה- חייב באחריותה". סכם שתי הבנות שונות במקור התנאי- הבנת ר' יוסף והבנת רבה:

המקרה	הדין	
		רבה
		רב יוסף

8. לדברי רבה שומר אבידה הוא כשומר חנם ופטור על גניבה ואבידה. עיין בתוספות ד"ה "לא", לדבריו, מדוע בתוספתא שומר האבידה חייב בגניבה ואבידה?

❖ חשוב: האם רב יוסף יסכים עם רבה לדינא במקרה דשכיח דעייל ונפיק וחזי לה ובמקרה דלא שכיח דעייל ונפיק ולא חזי לה?

"לולי תורתה לשעשעי אז אבדתי בעיניו"

9. "איתיביה: לעולם" וכו'. איך מבין רב יוסף את המשפט הזה? למה זה אומר ששומר אבדה הוא כשומר-שכר? איך רב יוסף הגיע למסקנה הזו?

10. "מודינא לך" וכו'. באיזה מקרה מודה רבה לרב יוסף? מדוע? (היעזר ברשי"י ד"ה "מודינא לך" וד"ה "דכיון דנקטו")

נ"ז. "איתיביה רבה" (16 שורות מתחילת העמוד) – "השבות רבה" (9 שורות לפני סוף העמוד)

שומר חינם -

קיבל על עצמו לשמור בלא תמורה וחייב אך ורק אם פשע בפיקדון אבל אם נגנב או אבד ממנו וכל-שכן אם קרה הדבר באונס- הוא פטור. שומר חינם מחויב בשמירה מועטה בלבד, וברגע ששמר כך-פטור.

שומר שכר-

קיבל על עצמו לשמור בתמורה לשכר וחייב אם נגנב או אבד ממנו וכל-שכן אם פשע בפיקדון אבל אם קרה הדבר באונס- הוא פטור. שומר שכר מחויב בשמירה מעולה: אם שמר כך, ייפטר אם נגנבה ממנו, אך אם לא שמר שמירה מעולה – מתחייב.

רמת האחריות של שואל היא הכבדה ביותר ואפילו קרה הדבר באונס- הוא חייב.

לגבי שוכר התורה לא כתבה בפירוש את רמת האחריות שלו והדבר נתון במחלוקת תנאים: לפי ר' מאיר שוכר הוא כמו שומר-חינם בעוד שלפי ר' יהודה שוכר הוא כשומר-שכר (בבא-מציעא דף פ' ע"ב).

רענון למה שכבר למדנו: השלם את המילים החסרות בעזרת התרמילון

רבה ורב יוסף דנו בשאלה האם שומר אבדה (=אדם שמצא אבידה ושומר אותה בביתו) חייב לשלם, במקרה שגנבו את האבדה מביתו. _____ מדמה את שומר האבדה לשומר חינם, ולכן סובר שאינו מחויב לשלם, שהרי שומר _____ מחויב רק כאשר פשע – אבל אם האבדה נגנבה ממנו, ייפטר. _____ מדמה אותו לשומר _____, ולכן עליו לשלם.

רב יוסף הקשה פעמיים על רבה במטרה להוכיח ששומר אבדה דינו כשומר שכר, קושיות שהתחילו במילה _____. רבה תירץ את תירוציו, וכעת אנו הופכים את המצב: רבה הוא זה שהולך _____ על רב יוסף. גם קושיה זו מתחילה במילה 'איתיביה'.

במילים אחרות, רב יוסף יצא להתקפה אך לא הצליח להבקיע. כעת הכדור אצל רבה והוא ינסה להכניע את רב יוסף.

תרמילון: להקשות, חינם, שכר, איתיביה, רבה, אביי, לתרץ, רב יוסף.

*

קושית רבה על רב יוסף

1. "איתיביה רבה" וכו'.

א. רבה מקשה על רב יוסף ממקור תנאי/אמוראי (הקף בעיגול). דבר זה נלמד מהמילה _____, שהיא פתיחה ל_____. כיוון שכך, סביר להניח שהמקור יהיה בשפה ה_____. מכאן, שהמילה 'מאי' (=מה), הכתובה בשפה _____, אינה חלק מהמקור.
ב. בתוך מקור זה הובא פסוק. כתוב כיצד נדע איפה מופיע הפסוק אותו מצטט המקור, ומהן שתי המילים המצוטטות מהפסוק, בהן משתמשת הגמרא. _____

2. במקור הנ"ל הובא הביטוי – "אין לי אלא ... מנין? ת"ל". ביטוי זה מופיע במדרשי הלכה ומשמעותו: ענין מסוים מוכח מהכתוב ומבררים מנין אפשר ללמוד גם לענין אחר? ומביאים ראייה מכתוב אחר.

לאור הנ"ל הסבר את דרשת ההלכה שמופיעה במקור הנלמד: _____

3. מהו הדין המחודש שלומדת הברייתא מהפסוקים? המילה הראשונה _____ מלמדת ש _____ (היעזר ברש"י), ואילו המילה השנייה _____ מלמדת שאפילו _____.

4. א. המילה 'אילימא' פירושה _____ . **הידעת?** מיד לאחר המילה 'אילימא' יופיע תירוץ אחד שיידחה, ולאחר מכן יובא תירוץ נוסף (לפעמים גם תירוץ זה יידחה, ולפעמים אפילו נחזור לתירוץ הראשון!).
ב.

תירוץ ראשון	
דחייה	
תירוץ שני	

5. רבה מסיים את הוכחתו בביטוי שמע מינה (=ש"מ). הסבר את הביטוי: _____

6. כזכור, זו ההתקפה של רבה, והוא רוצה להוכיח ששומר אבדה דינו כ_____. כיצד הוא מוכיח זאת? (היעזר בתוספות ד"ה "אלא לגינתו") _____

7. **כעת**, לאחר שרבה הביא את טענתו, ניתנת לרב יוסף האפשרות להשיב. הוא כמובן ירצה להסביר שעדיין אפשר לדמות את שומר אבדה ל_____, ולא חייבים להגיד כמו רבה, ששומר אבדה דינו כ_____. כיצד הוא עושה זאת, וכיצד הוא מתמודד עם הדחייה שכתבנו בשאלה 3? _____

8. לפי תשובת רב יוסף, החידוש שהברייתא מלמדת הוא _____ . הצירוף קא-משמע-לן (קמ"ל), פירושו הוא _____ .

9. מי הם "הכל" שצריכים דעת בעלים כשהם מחזירים? (היעזר ברש"י ד"ה "הכל צריכין") _____

10. לסיכום, הסבר את המקור שהביא רבה – "השב אין לי אלא בביתו" – "תשיבם מכל מקום".
 לפי שיטת רבה ולפי רב יוסף: _____

11. מה החידוש שלמדנו מכפילות הלשון בפסוק "השב תשיבם" לפי רבה ולפי רב יוסף? _____

נ"ז. "א"ל אביי" (9 שורות לפני סוף העמוד) – "גנב הוא" (שורה אחרונה בעמוד)

תשלומי כפל בגנב-

גנב שנמצאה הגנבה בידו חייב מן התורה לשלם שווי כפול: את שווי הגנבה, שזה נקרא 'קרן', כפול שתיים! התוספת נקראת 'כפלי' או 'קנסי'.
 תשלומי כפל נוהגים רק בגנב (אחד שגונב בצנעא בלי שיראו אותו) ולא בגזלן (גונב בפרהסיא ואינו מפחד מבני אדם). מסביר רבן יוחנן בן זכאי שהענישה התורה דווקא את הגנב בתשלומי כפל כיוון שמחשיב יותר את בני האדם מבורא העולם. הרי בורא עולם רואה את הגנב, והגנב מסתתר מבני אדם אבל לא מבורא עולם, ובכך מזלזל בבורא עולם שחושב שהוא לא רואה ולכן נענש בכפל. בשונה מגזלן שלפחות משווה בין בורא עולם לבני האדם ולא מפחד משניהם, גזלן בגלוי.

טוען טענת גנב-

מי שקיבל פיקדון לשמור וטען שנגנב או אבד ממנו. בסוגייה שלנו, התברר ששיקר ובעצם הפיקדון היה אצלו כל הזמן...

טוען טענת ליסטים מזוין –

מי שקיבל פיקדון/מצא אבדה וטען שנגנבה ממנו על-ידי שודד חמוש. זה מקרה קלאסי של אונס גמור.

תשלומי כפל על שומרים –

בנוסף לחיוב תשלומי כפל על גנבים, אמרה תורה שגם שומר הטוען טענת גנב והתברר שהוא בעצמו גנב את החפץ עליו לשלם תשלומי כפל בתנאי שהתקיימו שני התנאים הבאים:
 א. שהשומר בטענתו נפטר מתשלום (אך שומר שכר שטוען שנגנבה וחייבוהו בי"ד לשלם, אם נתפס שהוא בעצמו גנב את הפקדון אינו מתחייב בתשלומי כפל).
 ב. שהשומר נשבע לשקר שהחפץ נגנב (ולא שהחפץ נאנס, נגזל וכדומה).

רבה התקיף, אך רב יוסף הדף את טענותיו. כעת גם אביי נכנס לתמונה.

קושיות אביי לרב יוסף:

1. תרגם מארמית לעברית. דמי _____ אמאי _____ ואי _____ ס"ד(סלקא דעתך)

_____ הכא במאי עסקינן _____

תרגם מעברית לארמית. ואתה לא תסבור? _____ והרי _____

קין צריך לשלם _____

2. "הטוען טענת גנב באבדה" וכו'. כתוב במילים שלך באיזה מקרה מדובר כאן?

המקרה	מה הוא טוען?	כשנמצא ששיקר- מה דינו?

3. בוא נחשוב רגע. אם אני שומר חינוס, אז אם נגנבה ממנה בהמה או חפץ, אני משלם/לא משלם (הקף בעיגול). כלומר, שווה לי לשקר ולהגיד שהיא נגנבה או לא? _____. לכן, אם שיקרתי ועלו עלי – אני אשלם תשלומי כפל (מגיע לי עונש!!). לעומת זאת, אם אני שומר שכר, אז אם נגנבה ממנה בהמה או חפץ, אני משלם/לא משלם (הקף בעיגול) את שווי הפיקדון (=הקף). ואם נתפסתי משקר, אני משלם/לא משלם תשלומי כפל (הקף בעיגול).

4. למה אם נניח ששומר-אבדה הוא כשומר-חינוס דברי ר' יוחנן מובנים?

5. ולהיפך- למה אם נניח ששומר-אבדה הוא כשומר-שכר דברי ר' יוחנן לא מובנים?

וככה מוכיח אביי שבניגוד לדעתו של _____ דינו של שומר אבדה הוא כ _____ ולא _____.

כעת, לאחר שאביי הקשה על רב יוסף (כמו שעשה רבה קודם לכן), מגיע תורו של רב יוסף להשיב. תשובתו בעצם פותחת נושא חדש, ובעצם אנו עומדים בפני "סוגיה בתוך סוגיה".

המסגרת הכללית היא השאלה שבה התעסקנו למשך עמוד שלם, והיא "משיב אבדה – האם הוא כשומר שכר או כשומר חינוס". בתוך סוגיה זו, אנו הולכים להתעסק בעמוד הקרוב בנושא של "טענת לסטים מזויין – האם נחשב גנב או גזלן (גנב שודד כשלא רואים אותו, וגזלן שודד ביודעין)".

6. "טענת לסטים מזויין" (=שודד חמוש). כדי שרב יוסף, שמדמה את משיב אבדה לשומר שכר, יצליח לענות כראוי לקושייתו של אביי, הוא יצטרך להסביר מה טוען אותו שומר-אבדה שבו ר' יוחנן עוסק.

כיצד לפי רב יוסף, אפשר לומר ש"טוען טענת גנב משלם תשלומי כפל", מסתדר עם שומר שכר? (הרי שומר שכר ממילא משלם על גניבה, אז אין צורך לקנוס אותו לשלם תשלומי כפל! השקר שלו לא עזר לו להיפטר מתשלום.) _____

7. למה עכשיו גם אם נניח ששומר-אבדה הוא שומר-שכר דברי ר' יוחנן שמחייב אותו 'כפלי מובנים'? _____

8. אביי לא קונה את התירוץ של רב יוסף. חזור להגדרה של 'תשלומי כפל', והסבר לפי זה, למה אביי לא מקבל את טענת לסטים מזויין. _____

9. הקף בעיגול:

לפי ר' יוסף, מקרה של שודד חמוש זה סוג/לא סוג של אונס, ולכן שומר שכר ששודד חמוש גנב ממנו את הפקדון הוא חייב/פטור, למרות שבגניבה רגילה שומר שכר פטור/חייב, אבל/לעניין חיוב תשלומי כפל כשתופסים את השודד והגנבה בידו- כיון שהוא/שהוא לא מתחבא ביום-יום מבני-אדם כמו גנב- הוא לא חייב/חייב כפלי!

לכן, גם שומר שמנסה להתנער מאחריות בטענה שהנזק או האבדן נגרם כתוצאה מליסטים מזויין והתברר שהשומר שיקר, והוא עצמו גנב- חינב/לא חינב לשלם כפל!
 לסיכום הסבר את המקרה עליו דיבר ר' יוחנן – הטוען טענת גנב בפקדון 1. לפי הבנת אביי (בדרכו של רבה) 2. ולפי הסבר רב יוסף: _____

נ"ז. "איתביה" (שורה אחרונה בעמוד) – נ"ז: "ליסטים מזויין" (9 שורות מתחילת העמוד)

הקושיא הראשונה של אביי על חידושו של רב יוסף

לאחר שרב יוסף חידש יסוד בדין שומר שכר הטוען ליסטים מזויין, מערים אביי קושיות על חידוש רב יוסף.

1. פסק את קטע הגמרא שלפניך [; . : ? !]

איתביה לא אם אמרת בשומר חנם שכך משלם תשלומי כפל תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל ואי סלקא דעתך ליסטים מזויין גנב הוא נמצא בשומר שכר משלם תשלומי כפל בטוען טענת ליסטים מזויין אמר ליה הכי קאמר לא אם אמרת בשומר חנם שכך משלם תשלומי כפל בכל טענותיו תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל אלא בטוען טענת ליסטים מזויין

2. א. את המילה 'איתביה' אנו כבר מכירים. משמעותה הוא _____

במקרה זה קיבלנו רק חצי מקור (רואים זאת מכך שהמשפט מתחיל במילה 'לא'. החלק הראשון של הברייתא מדבר על כך שאפשר ללמוד משומר חנם ושומר שכר קל וחומר.

3. הסבר מהו קל וחומר, והסבר (על פי מה שלמדנו עד היום!) מה קל ומה חומר בשומר חנם ושומר שכר. _____

קעת הברייתא אומרת שאפשר לשבור את הקל וחומר! אם רק נוכיח שיש מקרים שבהם דווקא מה שאמרנו שקל, חמור יותר מהחומר..

מסובך? קבלו דוגמא: אם ברצלונה זכתה באליפות בלי מסי, קל וחומר שהיא תזכה עם מסי! הרי הוא מבקיע כל כך הרבה שערים, ולכן ודאי ברצלונה בלעדיו = קל, וברצלונה איתו- חומר.

אבל רגע... אם נניח שהוא מבקיע שערים, אבל לא יורד להגנה... אז אולי זה כבר לא ברור כל כך..

4. אז כיצד אפשר לשבור את הקל וחומר? _____

5. אם נניח שליסטים מזויין דינו כדין גנב לעניין תשלומי כפל- מה יקשה עלינו בברייתא שאביי הביא? _____

6. האם יש סיטואציה בה שומר שכר משלם תשלומי כפל, כתוב לפי דעת אביי ולפי דעת רב יוסף. _____

אם יש סיטואציה מהי הסיטואציה? _____

7. איך מפרש ר' יוסף את הברייתא? (טיפ: שים לב למילים שנספן לברייתא, לאחר שרב יוסף תיקן אותה).

8. רב יוסף אומר ששומר חינם משלם כפל בכל טענותיו, מהן הטענות שעליהן הוא מתחייב בתשלומי כפל, ומדוע רב יוסף קורא להם "כל טענותיו"? היעזר ברשי"י ד"ה "בכל טענותיו".

9. הסבר את הדחיה לקל וחומר שהובאה בברייתא, לפי הסבר אביי ולפי הסבר רב יוסף:

נ"ז: "איתביה" (9 שורות מתחילת העמוד) – "עדיפא מכפילא בשבועה" (20 שורות מתחילת העמוד)

קושיא שניה של אביי על חידושו של רב יוסף

רב יוסף מוסיף להביא ברייתות המקשות על שיטת רב יוסף.

1. "איתביה: ונשבר" וכו' הברייתא עוסקת בחיובים על אדם השואל חפץ או בהמה מחבירו. באמצעות איזו מידה מתוך י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם לומדת הברייתא את מה שלומדת? (היזכר בתחילת התפילה: 'רבי ישמעאל אומר, בשלוש עשרה מידות וכו'..)

2. איזה מחיובי שואל הופיע בפסוק העוסק בדיני שואל?

3. מאיזה מהשומרים רוצה הגמרא ללמוד את חיוב השואל בגניבה ואבידה?

4. לאור מה שלמדנו לעיל, הסבר את המשפט הבא: "ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מניין"?

5. הסבר כיצד לומדת הברייתא ששואל חייב גם בגניבה או אבדה.

6. הסבר את הביטוי "וזהו ק"ו שאין עליו תשובה":

7. מלא את הטבלה הבאה:

מה נכתב עליו בתורה לגבי גניבה ואבידה?	מה הדין בו מצינו שהוא קל או חמור?	האם הוא קל או חמור?	
			שומר שכר
לא נכתב כלום, את דינו בגניבה ואבידה אנו לומדים מהקל וחומר.			שואל

8. אם נניח ששודד חמוש חייב כפל כמו גנב- איך ניתן יהיה להפריך את הקל-וחומר משומר-שכר? (היעזר ברשי"י ד"ה "מה לשומר שכר")

9. מדוע יש פירכא על הקל וחומר רק לפי רב יוסף ולא לפי שיטת אביי (שאין שומר שכר מתחייב כשטוען טענת ליסטים מזויין ונמצא שהוא עצמו גנבו)?

10. "קרנא בלא שבועה עדיפא" וכו'. מדוע דין השואל חמור מדין שומר-שכר גם בהנחה ששומר-שכר משלם כפל? (היעזר ברש"י ד"ה "קרנא בלא שבועה").

11. **שאלת אתגר!** האם הברייתא הראשונה שהביא אביי סברה שקרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה?

נ"ז: "לימא מסייע ליה" (20 שורות מתחילת העמוד) – "ונמצא ליסטים שאינו מזויין" (9 שורות לפני סוף העמוד)

ניסיון סיוע לשיטת ר' יוסף ששווד חמוש משלם כפל כמו גנב:

לאחר שהובאו קושיות אביי על חידושו של רב יוסף מביאה הגמרא ברייתא שעל פיה היא מנסה להוכיח כחידושו של רב יוסף.

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

היכי דמי - _____ שמע מינה (=ש"מ) - _____

איבעית אימא - _____

הכא במאי עסקין - _____

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא, כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפירוש "ושנתם"):

TRANSLATE

מדקתני - _____ דאי - _____ בעי - _____ ליה - _____ אמרי - _____

דלמא - _____

דין שוכר –

חיובי השוכר במקרה שהחפץ המושכר ניזוק אינם מפורשים בתורה. נחלקו ר' יהודה ור' מאיר בדיני השוכר, יש אומרים שהוא כשומר חנם ויש אומרים שהוא כשומר שכר.

האומר הריני נשבע ואיני משלם –

שומר שבטענתו היה אמור להיפטר מתשלום, כדי להיפטר בתשלום עליו להישבע שטענתו אמת. שומר המפחד מהשבועה ומחליט לשלם ולא להשבע. אם ימצא בסוף הגנב, תשלומי הכפל ילכו לשומר (שבהתחייבות השומר לשלם נחשב שהוא קנה את החפץ שהופקד אצלו לשמירה, וכיוון שהחפץ של השומר כשימצא הגנב השומר, שהוא הבעלים של החפץ, יקבל תשלומי כפל).

1. הביטוי "לימא מסייע ליה" מופיע כפתיחה ל _____

2. כשמופיע הביטוי "לימא מסייע ליה", האם ההבנה הראשונית של הגמרא תישאר עד לסוף הסוגיא? הסבר כיצד הדבר מדוייק בלשון הביטוי

3. "השוכר פרה" וכו'. כתוב במילים שלך באיזה מקרה מדובר כאן?

המקרה	מה הוא טוען/עושה?	כשנמצא הגנב- מה דינו?

4. התנאים נחלקו בדין השוכר אם הוא כשומר-שכר כשיטת ר' יהודה או כשומר-חינם כשיטת ר' מאיר. להבנת הגמרא כעת, כמי מבין השניים הברייתא הולכת? _____

5. **שאלת אתגר!** תוספות מסביר שהגמרא הבינה בשלב הראשון שהברייתא כר' יהודה, "משום דהכי קי"ל". הסבר את דברי התוספות: _____

6. היכן בברייתא רואים שאם השוכר היה מעוניין בכך- הוא היה יכול לפטור את עצמו על-ידי שהיה נשבע שליסטים מזוין לקח ממנו את הפרה? צטט והסבר. _____

7. כיצד הבינה הגמרא בשלב זה שהברייתא מסייעת לחידושו של רב יוסף? הסבר בהרחבה _____

8. כיצד נפרש את הברייתא "השוכר פרה" לשיטה ששוכר כשומר חינם? _____

הסבר את שתי הדחיות הראשונות בגמרא להוכחת הסיוע לרב יוסף מהברייתא:

1. _____

2. _____

9. הסבר את המקרה בברייתא לפי רבי זירא: _____

10. מה הדין במקרה של ר' זירא ומדוע? _____

10. לסיכום, הסבר את הברייתא: א. לפי ההבנה שהיא מסייעת לר' יוסף. ב. לפי שתי הדחיות הראשונות שהביאה הגמרא. ג. לפי הדחיה של ר' זירא

נפלה לגינה ונהנית

נ"ז: "נפלה לגינה" (9 שורות לפני סוף העמוד) – נ"ח. "אית ליה פסידא" (7 שורות מתחילת העמוד)

בסוגיה זו תנסה הגמרא להבין את היחס בין בהמה שנפלה לגינה והפירות בלמו את עוצמת החבטה, לבין בהמה, שגם אכלה מפירות הגינה

להלן מושגים שניפגש איתם בסוגיא:

היה לה שלא תאכל -

המשנה אומרת שאדם שהכניס פירות לחצר חבירו שלא ברשות, ובהמתו של בעל החצר ניזוקה בהם, חייב בעל הפירות בנזקה. מסביר רב שדווקא אם החליקה עליהם חייב בעל הפירות, אך אם אכלה וכתוצאה מאכילת הפירות ניזוקה, בעל הפירות פטור, שהבהמה היא ביצעה את פעולת האכילה והיא הביאה עליה את המציאות הבעייתית ואין לחייב את בעל הפירות.

מכאן למדנו לשיטת רב שאכילת הבהמה נחשבת לדבר שאינו בשליטת האדם אלא משויכת לפעולת הבהמה.

מבריה ארי מנכסי חבירו -

אדם שמציל את ממון חבירו מהיזק אינו זכאי לתשלום עבור פעולתו. כגון: הברחת אריה מנכסי חבירו שלא יזיקם. בטעם הדבר נאמרו סיבות שונות. יש אומרים משום שהמבריה מקיים מצווה ואינו עושה כן על מנת לגבות שכר. יש אומרים שלא ברור שהועיל לחבירו (כי אולי גם בלי מעשי המציל לא היה מגיע הנזק) ולכן אינו יכול לגבות כסף על מעשיו ונאמרו עוד הסברים בעניין, ולא נאריך בזה עוד

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא:

לימא - נאמר, פתיחה להצעה שבדרך כלל נדחית בסוף הדין. **הכי השתא -** כך עכשיו, ביטוי תמיהה על השוואת שני עניינים, הרי הם שונים, שם המקרה הוא כך וכאן המקרה אחר.

אימור דאמר רב... היכא ד... מי אמר - פתיחה לאמירה המגבילה את חידוש החכם לדין מסויים.

לא מבעיא קאמר - החכם אמר את דבריו במקרה המסובך (אבל בוודאי שהוא הדין במקרה הפשוט). בדרך כלל (בשונה מהסוגיא כאן) בא להסביר שהחכם אמר בדבריו גם מקרה מסובך וגם מקרה שפשוט אבל בכל זאת החכם הזכיר אותו. **קא משמע לן (=קמ"ל) -** (כתוב את פירוש המונח)

אי נמי - או גם, פתיחה להצעה נוספת, פירוש או תירוץ נוסף.

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

TRANSLATE

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

לימא רב לטעמיה - _____ אימור - _____ התם - _____ היכא - _____

דאיתזקא - _____ דמצי - _____ מריה - _____ דפירי - _____ לאזוקי - _____

אחריני - _____ אימא - _____ הכא נמי (=ה"נ) - _____ לאו - _____ אית - _____

לית - _____

1. מהיכן לקוח הציטוט בנקודותיים: "נפלה לגינה משלמת מה שנהנית"? _____

2. רב מעמיד את דברי המשנה ב"נחבטה", מה הנאת בעל הבהמה בכך שבהמתו נחבטה בשדה חבירו? היעזר ברש"י ד"ה "אמר רב".

3. לדעתכם, מתי יותר הגיוני לחייב בעל בהמה בנזקי בהמתו, כשהיא אכלה משדה חבירו או כשנחבטה בשדה חבירו? מדוע?

4. מה מסיקה הגמרא מהמילה שמוסיף רב ? נסה ללמוד את מה שלא כתוב במפורש, ממה שכתוב במפורש.

5. לפי מה שכתבת בשאלה 3 מה הבעיה שמסקנה זו יוצרת לנו ? מה לא הגיוני במסקנה זו ?

6. הגמרא מציעה הסבר, הסבר זה מתחיל במילים "לימא רב לטעמיה". איזה מילה בסוגיא מגלה לנו שהסבר זה יידחה לבסוף?

7. מאיזה מקרה מנסה הגמרא למצוא פתרון לבעיה שבשאלה הקודמת ? עיין ברש"י ד"ה "לימא רב לטעמיה".

8. בין אלו שני מקרים מחלק רב (המופיע באותו מקור)? הסבר את סיבת ההבדל לפי מה שכתבנו לעיל בהגדרת המושג "היה לה שלא תאכל".

9. כיצד קושר רש"י את המקרה השני לסוגיה שלנו ?

10. הביטוי "הכי השתא" מלמד על תמיהה שהשווינו מקרים שונים (כמו שמופיע בפירוש המונחים בתחילת הסוגיא). בהקשר לאיזו השוואה מופיע ביטוי זה בסוגייתנו?

11. הגמרא דוחה את ההשוואה. לשיטתה בעל הפירות יכול לטעון שהיה לבהמה שלא לאכול ולהיפטר מתשלום הנזק. אך בעל הבהמה אינו יכול לטעון שהוא חשב שבהמתו לא תאכל ולהיפטר מתשלום.

מדוע בעל הפירות יכול להשתמש ברעיון זה לפטור ובעל הבהמה לא?

12. המושג "אימור דאמר רב... היכא ד... מי אמר", מורה על הגבלת חידוש החכם (כמו שכתבנו לעיל בהגדרת המושגים). כיצד הגבלנו בסוגייתנו את חידושו של רב?

13. הביטוי "לא מבעיא" מלמד שיש דין מסובך ודין פשוט בסוגייתנו (כמו שכתבנו לעיל בהסבר המונחים), מה הדין הפשוט ומהו הדין המסובך בסוגייתנו?

14. עיין בהגדרת המושג "המבריא ארי מנכסי חבירו" שהבאנו בתחילת דף העבודה. בסוגיה שלנו- מיהו המבריא ארי, ומיהו חברו?

15. הביטוי קמ"ל מופיע בגמרא לאחר שהיה לנו מקום לטעות ולומר משהו שאינו נכון, מסכמת הגמרא לכן היה נצרך החידוש שמשמיע לנו שלא כך.
בסוגייתנו מה ההבנה המוטעית שהיינו יכולים להבין, שלכך נצרך רב לומר את דבריו?

16. לפי דברי הגמרא מדוע דין נחבטה בפירות חבירו שונה ממבריא ארי, וכאן בעל הבהמה ישלם על הצלת הבהמה בממון חבירו? כתוב את שני ההסברים בגמרא

17. כתוב מהו צמד המילים שמלמד אותנו שבגמרא הובאו שני הסברים: _____
18. לדעתך, מדוע אדם שמבריא ארי מנכסי חבירו בצורה לא מודעת, או אדם שיש לו הפסד בהברחת הארי מנכסי חבירו יכול לדרוש תשלום על הברחת הארי? היעזר בהגדרה שהבאנו לעיל למושג "מבריא ארי"?

19. למסקנת הסוגיא בשיטת רב, על איזה מקרה / מקרים דיברה המשנה כשאמרה "נפלה לגינה ונהנית"? _____

הגדרת אונס בניזקין

נ"ח. "היכי נפלי" (7 שורות מתחילת העמוד) – נ"ח. "חדא חדא" (13 שורות מתחילת העמוד)

1. הסבר את שאלת הגמרא "היכי נפלי" _____

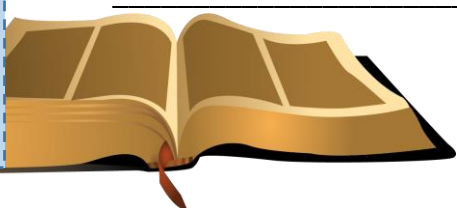
2. מהן שתי האפשרויות להבנת המקרה, כשהבהמה נפלה לגינת חברו? מחלוקת אמוראים!

הרמב"ם בפירוש המשניות על דחיפת הבהמות זו את זו כתב: " ומנהגם לדחות קצתם לקצתם".

3. למדנו שני הסברים למקרה שהבהמה נפלה. עיין בדברי הרמב"ם שהזכרנו ובדברי רש"י ד"ה "שהוחלקה" וכתוב איזה מקרה של נפילת הבהמה יותר הגיוני לדרוש מבעל הבהמה לחשוב עליו מראש? מדוע? _____

4. הביטוי כל שכן מלמד שיש מקרה שיותר פשוט לפטור בו ומקרה פחות פשוט לפטור בו. לפי הגמרא מהו המקרה שפשוט יותר לפטור בו, והאם זה מסתדר עם דבריך בשאלה הקודמת? הסבר _____

5. מדוע חייב רבא לקבל את דעת רב כהנא, בהגדרת אונס? _____

6. הסבר את טענת הגמרא: "איבעי לך עבורי חדא חדא": _____

7. מדוע לא מקבל רב כהנא את דעת רבא? _____

8. מהי אם כן הגדרת האונס לפי כל אחת מהדעות? _____

9. לשיטת רב כהנא מה הדין בבהמה שהחליקה ממימי רגליה והזיקה ובהמה שדחפתה חבירתה והזיקה? _____

10. לשיטת רבא מה הדין בבהמה שהחליקה ממימי רגליה והזיקה ובהמה שדחפתה חבירתה והזיקה? _____

נ"ח. "אמר רב כהנא" (9 שורות לפני סוף העמוד) – נ"ח. "להתם רהטא" (6 שורות לפני סוף העמוד)

בסוגיא זו נלמד עד מתי פטור בעל הבהמה מנזקי אכילת בהמתו כשנזק האכילה התחיל באונס.

להלן רשימת מונחים שנפגשנו איתם בסוגיא כתוב את פירושם ותפקידם:

לא שנו אלא – _____

מאי טעמא - _____

להלן מילים בארמית שנתקלנו בהם בסוגיא, כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

TRANSLATE

לא תימא – _____ דאמר ליה (דא"ל) - _____ דילפת - _____ אימת - _____

דמשתמטא - _____ להתם - _____ רהטא - _____

1. לריענון הזיכרון - מהו תשלום על ההנאה, ומהו תשלום על הנזק? _____

2. כתוב לגבי המקרים הבאים האם משלם לפי ההנאה או לפי הנזק?

רב יוחנן	רב כהנא	
		אכלה בערוגה אליה נפלה
		אכלה בערוגה אחרת
		יצאה מהשדה וחזרה

3. מה הסברא לדעת רב כהנא, לחלק בין שני המקרים, לפי רש"י? _____

4. מהי הסברא לדעת רב כהנא, לפי תוספות ד"ה "לא שנו"? _____

5. שאלת עיני - האם תהיה מחלוקת בין רש"י לתוספות, במקרה שלאחר שנפלה לשדה ואכלה, נשארה עוד זמן רב, והמשיכה לאכול? _____

6. באיזה מקרה, לדעת רבי יוחנן, יצטרך הבעלים לשלם על הנזק, ולא רק על ההנאה? _____

7. מהו, לדעתך, ההסבר לדעת רבי יוחנן? _____

נעיין בהסברו של המאירי לפטור ר' יוחנן אפילו את אכילת הבהמה בערוגה אחרת: "אינה משלמת אלא מה שנהנית לא סוף דבר שאכלה באותה ערוגה שנפלה עליה אלא אף מערוגה לערוגה ואפילו כל היום כלו ואפילו ידעו הבעלים כשירדה אין אומרים היה לו להוציאה שמ"מ יראים הם להכנס לגנתם של אחרים".

8. לפי הסבר המאירי בדברי רבי יוחנן, באיזה מציאות פטורים בעלי הבהמה כשאכלה מערוגה אחרת ומתי הם חייבים (אפילו שבהמתם לא יצאה)? _____

9. רב פפא מסייג את דברי אחד האמוראים שהובאו לפניו. על דברי מי מהאמוראים נאמרו דברי רב פפא? _____

10. מתי נחשב שהבהמה חזרה לדעת הבעלים ומתי נחשב שחזרה שלא לדעת הבעלים? כתוב דבריך לפי הסבר רש"י ד"ה "ותחזור לדעת" _____

11. לפי דברי רב פפא מתי בעל הבהמה משלם מה שנהנית ומתי משלם מה שהזיקה? _____

12. בהמה שחזרה לשדה לאחר שיצאה ממנו האם משלמת מה שהזיקה או מה שנהנית במקרה שהבעלים שמרו עליה שמירה מעולה? היעזר ברש"י ד"ה "אף על גב" _____

13. בתחילת הפרק (דף נ"ה): למדנו שמיעטה התורה בשמירה על נזקי שן. בסוגייתנו מביא רב פפא מקרה בו הבעלים צריכים לשמור על הבהמה שמירה מעולה מנזקי שן. מתי הבעלים צריכים לשמור על הבהמה שמירה מעולה ומדוע? _____

14. לסיכום, כתוב לפי הדעות השונות מתי משלמת בהמה מה שנהנית, בדבריך כלול את המקרים הבאים: אכלה, נחבטה, הוחלקה במימי רגליה, דחפתה חברתה, אכלה מהערוגה אליה נפלה, אכלה מערוגה אחרת, יצאה מהשדה וחזרה לאחר שהבעלים שמרו עליה שמירה פחותה, יצאה וחזרה לאחר ששמרו עליה שמירה מעולה.

בהמה שירדה כדרכה והזיקה במי לידה

נ"ח. "ירדה כדרכה" (6 שורות לפני סוף העמוד) – נ"ח: "תיקו" (שורה ראשונה בעמוד)

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

בעי ר'... – _____

אליבא דמאן דאמר... לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר... לשיטת מי שאמר... אין מה לשאול, השאלה קיימת לשיטת מי שאמר..., אמירה שהבעיה קיימת רק לשיטה אחת, ואילו לשיטה האחרת אין מקום לבעיה.

תיקו - _____

TRANSLATE

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

דלמא - _____ הכא - _____ דקא חזי - _____ דקריבה - _____ למילד - _____ איבעי - _____
ליה - _____ לנטורה - _____ ולאסטמורי - _____ בגוה - _____

כרקע לסוגיא נרענן מעט את הזיכרון

1. בהתאם למה שנלמד בעבר תן דוגמא למקרה של "תחילתו בפשיעה וסופו באונס" _____

2. מה הדין בתחילתו בפשיעה וסופו באונס: _____

נעיין בדברי הגמרא.

3. כיצד הזיקה הבהמה במקרה אותו הציג ר' ירמיה? ניתן להיעזר בספרי ביאור לגמרא

4. מה הפשיעה ומה האונס במקרה אותו הציג ר' ירמיה? _____

5. באיזה ביטוי משתמשת הגמרא על מנת לצמצם שספקו של ר' ירמיה הוא רק לשיטה מסוימת? _____

6. לפי איזה שיטה יש מקום לספקו של ר' ירמיה? _____

7. הסבר את שני הצדדים בספק של ר' ירמיה: _____

8. מה מסקנת הגמרא ביחס לספקו של ר' ירמיה? _____

9. העמקה! נסה להעמיק את הבנתך במושג "תיקו".

10. כיצד פוסקים הלכה במקרה בו הגמרא נשארה ב"תיקו" ?

11. לסיכום מה הדין בבהמת היורדת לגינת חבירו ומטנפת פירות במי לידה? בתשובתך התייחס לשיטות השונות בדין תחילתו בפשיעה וסופו באונס.

המכניס תבואתו לשדה חבירו שלא ברשותו

נ"ט: משנה "המגדיש" (12 שורות לפני סוף העמוד) – "עייל ואנטר לך הוא" (8 שורות לפני סוף העמוד)

❖ כהמשך למשנה הקודמת שעסקה בנוזקי שן, משנתנו תעסוק בנושא זה מכיוון אחר.

1. קרא את המשנה

המשנה הקודמת (נ"ה:): עסקה בנוזקי שן ברשות המזיקהניזקבעליה.

המשנה שלנו עוסקת בנוזקי שן ברשות המזיקהניזקבעליה.

א. כמה חלקים יש במשנה? _____ ב. כמה מקרים יש במשנה? _____

2. כתוב את המקרים במשנה בלשונך. השתמש בשמות. (יוסי עשה כך וכך, הפרה של מוישליה עשתה כך...)

3. עיין בדברי המשנה הבאים (לעיל מ"ז:): "הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו של בעל הבית או שנשכו כלבו של בעל הבית פטור נגח הוא שורו של בעל הבית חייב נפל לבורו והבאיש מימיו חייב היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכופר ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור".

משנתינו עוסקת במקרה דומה בו אדם הכניס דברים לחצר חבירו ושור חבירו הזיק / הוזק מכך. דייק בדברי המשנה שלנו האם היא כשיטת תנא קמא או כשיטת ר' יהודה במשנה בדף מ"ז: ? הסבר _____

4. א. הסבר את המשפט: "לימא תנן דלא כרבי" - _____
ב. מאיזו מילה במשפט הנ"ל ניתן לדעת שהבנת הגמרא בשלב זה לא תישאר למסקנה? _____

5. כמו איזה תנא המשנה לא מסתדרת? מדוע? _____

6. תרגם את המשפטים הבאים :

"הכא בנטר בי דרי עסקינן" - _____
 "עייל וגדוש עייל ואנטר לך הוא" - _____

7. א. מהי ההצעה של רב פפא כדי שנוכל להעמיד את משנתינו גם כאותו תנא?

ב. מה ההיגיון בהצעה זו?

8. לסיכום הסבר את משנתינו ("המגדיש" וכו') לפי השיטות השונות במשנה בדף מ"ז:
 ("הכניס שורו")

השולח את הבעירה

נ"ט: משנה "השולח" (7 שורות לפני סוף העמוד) – ס. "מעשה דידיה גרמו" (שורה ראשונה בעמוד)

- ❖ מכאן ועד סוף הפרק המשניות עוסקות בדיני היזק שנעשה על ידי אש.
- 1. קרא את המשנה. חלק אותה לחלקים. תן כותרת לכל חלק.

- 2. כתוב את המקרים במשנה בלשונך. שים לב לדייק מי פטור ומי חייב בכל מקרה. השתמש בשמות (יוסי עשה כך וכך, מוישליה הלך...)

- 3. באיזה גורם חיצוני (לא אנושי) צריך להתחשב? מדוע?

- ❖ המשנה מלמדת שהמוסר אש לחרש, שוטה או קטן אינו חייב בדיני אדם על הנזק הנגרם מכך. הגמרא מביאה מחלוקת באיזה מקרה הכלל של המשנה תקף ובאיזה מקרה הכלל אינו תקף. המחלוקת בסוגייתנו נעוצה במחלוקת קדומה יותר במסכת בדף כב:

ישנם שני סוגי אש – גחלת ושלהבת.

4. א. הגדר מהו כל סוג (היעזר בכל פרשן וכלי עזר שתראה). _____

ב. איזה סוג חמור יותר (כלומר יכול לגרום בקלות יותר לסכנה)? מדוע? _____

שיטת חזקיה:

5. המשנה עוסקת בגחלת – לכן הדין פטורחייב. לעומת זאת, בשלהבת - הדין פטורחייב.

נימוק: _____

שיטת ר' יוחנן:

6. א. המשנה עוסקת בשלהבת - לכן הדין פטורחייב. נימוק: _____

ב. בעצים דולקים הדין פטורחייב.

נימוק: _____

7. השלם את הטבלה הבאה:

ר' יוחנן	חזקיה	
		מסר לקטן גחלת
		מסר לקטן שלהבת
		מסר לקטן עצים דולקים
		המשנה מדברת ב(גחלת/שלהבת)

נוסח המשנה – ניבה או ליבה

ס. "שלח" (שורה 2 בעמוד) – "ניב שפתים" (6 שורות מתחילת העמוד)

כעת, נעבור לדיון בגירסאות השונות בגמרא.

1. הסבר את המשפט: "מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש": _____

2. מאיזו מילה בתנ"ך לקוחה המילה 'ליבה'? מה משמעות המילה? כתוב גם את המיקום המדויק של הפסוק.

3. מאיזו מילה בתנ"ך לקוחה המילה 'ניבה'? כתוב גם את המיקום המדויק של הפסוק.

4. מה הקשר בין "ניב שפתיים" לליבו אש?

חיוב ופטור ברוח שמלבה אש

ס. "לבתה הרוח" (7 שורות מתחילת העמוד) – "בנזקין פטור" (17 שורות מתחילת העמוד)

במשנה למדנו שאדם שליבה את הגחלת לשלהבת, והיא הלכה והזיקה – חייב.

אבל, אם הרוח היא זו שליבתה – כל האנשים שהיו שותפים לפני כן – פטורים.

כעת, תדון הגמרא במקרה בו אדם ורוח ליבו את האש באותו הזמן.

1. הברייתא מגדירה מתי האדם חייב ומתי האדם פטור.

נסח 2-3 כללים בעניין זה כדי שנבין את הגדרות הברייתא.

זורה –

אדם זורק דגן לאוויר, הרוח מפזרת את הדגן ומפרידה בין הגרעין לבין הפסולת, האדם חייב במלאכת 'זורה' בשבת. על אף שהרוח היא זו שמסייעת לו, ובלעדיה המלאכה לא היתה יוצאת לפועל.

2. מהי קושיית הגמרא על ברייתא זו? על איזה מקרה בדיוק מקשה הברייתא?

3. כיצד אביי מתרץ קושיה זו?

4. כיצד רבא מתרץ קושיה זו?

5. כיצד ר' זירא מתרץ קושיה זו?

6. כיצד רב אשי מתרץ קושיה זו?

לימוד דיני נזקי אש מלשון הפסוק

ס. משנה "השולח" (17 שורות מתחילת העמוד) – "קמ"ל" (9 שורות לפני סוף העמוד)

במשנתנו, נושא המשנה הוא אדם שהדליק אש בתוך לחוץ שדהו, והאש התפשטה לעבר שדה אחר.

1. מהי קושיית רבא? _____

2. לסיכום, מלא את הטבלה הבאה:

מה ההיגיון לפטור ב:	מה ההיגיון לחייב ב:	
		בקוצים
		בגדיש

❖ ממשיכה רבא ויוצא למסע, 'פינג-פונג' מרתק, עם שאלות ותשובות בנושא היחס בין דברי ר"י לחכמים.

3. השלם את המשפטים. שים לב, **המילים המודגשות** הן ציטוט הגמרא.

מה קמה בגלוי, אף כל דבר שניזוק באש, חייב עליו רק אם היה **בגלוי**, לפי זה על מה הוא פטור באש? _____

שואלת הגמ', **ור' יהודה דמחייב אנזקי טמון באש**, "קמה" למה לי? הסבר את שאלת הגמרא _____

משיבה הגמ', לר' יהודה, "קמה" בא **לרבות כל בעלי קומה**, מי הם בעלי קומה (רש"י)? _____

שואלת הגמ', **ורבנן**, שלומדים מ"קמה" לפטור טמון באש, **לרבות כל בעלי קומה מנא להו?** _____

משיבה הגמ', **נפקא להו מ"או הקמה"**, מאיזו מילה זה נלמד? _____

שואלת הגמ', **ור' יהודה**, מה הוא לומד מ"או הקמה" - מה לומד ר"י מהמילה 'או'?

משיבה הגמ', "או" **מיבעי ליה** לר' יהודה **לחלק**, מה היינו אומרים אם לא היה כתוב "או"? _____

שואלת הגמ', **ורבנן** שלומדים מ"או" **לרבות כל בעלי קומה**, **לחלק מנא להו?** הסבר את שאלת הגמרא _____

משיבה הגמ', **נפקא להו לחלק**, מ"או **השדה"**. הסבר את תירוץ הגמרא _____

שואלת הגמ', **ור' יהודה** מה הוא לומד מ"או השדה"? _____

משיבה הגמ', שאינו לומד מזה כלום, אלא **אידי דכתב רחמנא "או הקמה"**, כתב נמי "או השדה".

❖ לאחר הסבר המילים בפסוק לשיטת רבנן ור' יהודה ממשיך רבא ומסביר את הצורך במילה שדה.

"שְׂדֵה" למה לי, לאתויי לחכה נירו וסכסכה אבניו דאע"פ שאינם ראויים לאש, חייב עליהם. למה נכתבה המילה שדה? _____

מהו "נירו" (רש"י)? _____

מקשה הגמ', ולכתוב רחמנא רק "שְׂדֵה" ולא בעי הנך, מי הם "הנך"? מדוע צריך לפרטם? _____

מתרצת הגמ', צריכא, דאי כתב רחמנא רק "שְׂדֵה" הוה אמינא מה שבשדה, הסבר "מה שבשדה" (רש"י): _____

אין, מה כן? אבל מידי אחרינא, איזה דבר (שם) לא, מה לא? _____

קמ"ל, מה משמיע לנו הפסוק? _____

4. סיכום לימוד הפסוקים:

שדה'	אוי' השדה	אוי' הקמה	קמה'	גדיש'	קוצים'
	<u>רבנן</u>	<u>רבנן</u> לרבות _____	<u>רבנן</u> - בגלוי _____		
	<u>ר"י</u> אגב שכתב אוי' _____ כתב 'אוי' _____	<u>ר"י</u>	<u>ר"י</u>		
	מבחינת סגנון, לא מבחינת תוכן				

מדרשי חז"ל על שמירה מפורענות

ס. "אר"ש בר נחמני" (9 שורות לפני סוף העמוד) – "ס: "עד בוקר" (3 שורות מתחילת העמוד)

❖ כעת, נעבור ללימודי אגדה מתוך הפסוק שפגשנו לעיל.

קרא את האגדה עד שמתחילה הברייתא.

1. מה הגמרא רוצה להוכיח מסיפור זה? _____

❖ כעת, נעבור לברייתא ולדיון האמוראים על ברייתא זו.

2. מדוע הוזהרו הצדיקים שלא לצאת במהלך הלילה של מכת בכורות? _____

3. מדוע בכה רב יוסף? מה מפריע לו? _____

4. כיצד מנחם אותו אביי? _____

❖ לסיום חלק זה, נלמד את המימרא של רב.

5. מהי ההמלצה של רב לאדם היוצא לדרך? מה ההיגיון בהמלצה זו? _____

6. מהי ההמלצה של רב לאדם המגיע ליעדו? מה ההיגיון בהמלצה זו? _____

ס: "ת"ר" (3 שורות מתחילת העמוד) – "נקבה" (21 שורות לפני סוף העמוד)

1. כתוב את המלצות הברייתא בלשונך. _____

2. מה ההבדל בין 'חרב' לבין 'אימה'? באילו סוגי סכנות מדובר? היעזר ברש"י. _____

3. האם יש צורך בכל שלושת הפסוקים להמלצות אלה או שהיה מספיק פסוק אחד? _____

❖ כעת, תבאר הגמרא את הברייתא ואת נחיצות הבאת שלושת הפסוקים.

4. השלם את הטבלה הבאה על פי הגמרא

משמע	איך	ולכן איזה פסוק	מדוע היינו	מה היינו	אילו היה מובא רק הפסוק
	מהפסוק	הוצרך להביא	אומרים כן	אומרים	
					'ואתם לא תצאו...'
					'לך עמי בא בחדריך...'

❖ עכשיו נעבור לברייתא העוסקת בהנהגה הראויה בעת הרעב. קרא את הברייתא היטב.

5. מהי המלצת הברייתא? _____

6. אילו דמויות בתנ"ך עשו המלצה זו? מה קרה בעקבות מעשיהם? _____

7. כיצד הגמרא מסבירה את הצורך בשני הפסוקים? _____

❖ כעת, חוזרת הגמרא לעניין ה'דָּבָר' ומביאה שתי ברייתות בעניין הזהירויות שצריך לנקוט.

8. קרא את הברייתות. כתוב בלשונך מה לומדים מכל אחת. מה החידוש שיש בכל ברייתא? _____

מדוע אחת לא מספיקה? _____

❖ לסיום חלק זה, נלמד ברייתא העוסקת בסימני בשורות – מגדת עתידות מודרנית...

9. מלא את הטבלה הבאה:

הסימן	מי מגיע	מה ההיגיון בזה?

10. מה קורה אם יש כלבה בין הכלבים? _____

דרשות רב יצחק נפחא בדברי הפסוק "כי תצא אש"

ס: "יתיב רב אמר" (21 שורות לפני סוף העמוד) – "אשו משום חציו" (13 שורות לפני סוף העמוד)

TRANSLATE

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

יתיב - _____ קמיה - _____ לימא מר שמעתתא - _____ אגדתא - _____
 למימר - _____ שביק - _____ אי הכי - _____ אימא - _____ לכו - _____
 מילתא - _____ דשווא - _____ לתרויכו - _____

1. מה רצה כל אחד מהחכמים מרב יצחק נפחא? _____

2. "נמצא קרח מכאן ומכאן" הסבר את המשל ואת הנמשל. _____

3. מה הפתרון של ר' יצחק נפחא לוויכוח בין התלמידים? _____

4. מידעיה כללית, מה גרם לבית המקדש להיחרב? _____

5. מי גרם לכך שבית המדרש נשרף? _____ מי מתחייב לבנות את בית המקדש? _____

6. מה התירוץ לקושי שהעלה ר' יצחק על דרך האגדה? _____

7. מה התירוץ לקושי שהעלה ר' יצחק על דרך ההלכה (שמעתתא)? _____

תשלומי היזק –

אדם החובל בחבירו חייב בחמישה דברים – נזק, צער, ריפוי, שבת ובושת. אך כשממונו של אדם הזיק, אין בעל הממון חייב אלא רק בנזק. כשמזכירים את המושג "ארבעה דברים" ביחס לתשלומי נזק, מתכוונים לתשלומים שעליהם חייב אדם המזיק ואינם קיימים בממון המזיק – תשלומי צער, ריפוי, שבת ובושת.

8. מה הנפקא מינה אם אש זה נזקי ממונו (אשו משום ממונו) או שזה אדם המזיק (אשו משום חציו)? היעזר ברש"י ד"ה "משום חציו" ובהגדרת המושג שהבאנו לעיל. _____

"לולי תורתך שצשעני אז אבדתי בעניי" "

העמקה-

9. עיין בדברי המהרש"א על הסוגיה שלנו. מה המסר שרוצה להעביר ר' יצחק באגדתא על הפסוק? _____

תצא מעצמה שלם וכו' אמר הקב"ה עלי לשלם כו'. מצואר כי ממנו ית' ז"ה לא תלא הרע כי הוא הטוב הגמור ולא יתייחס הרע אליו אבל החטא גורם להביא הרע וממילא נסילוק ההשגחה וטובתו ית' ז"ה והיינו כי תלא אש מעצמה אבל לענין הטוב לגבי תשלומין אמר הקב"ה אני הוא המציער לשלם כאלו הוא המציער תלמוד בבלי <עוה והדר> עמוד מס 377 כב בבא קמא תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דרשת הפסוקים בעניין בקשת דוד למים מבור בית לחם

ס: "ויתאוה דוד" (13 שורות לפני סוף העמוד) – ס"א. "משמא דגמרא" (14 שורות

מתחילת העמוד)

בסוגיה זו הגמרא דורשת את הפסוקים בספר שמואל א':

ח אלה שמות הגברים אשר לדוד ... יא ואחריו שמא בן אגא הררי ויאספו פלשתים לחיה [כלומר, לכנופיית שודדים] ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים [בדברי הימים כתוב שעורים] והעם נס מפני פלשתים. יב ויתיצב בתוך החלקה ויצילה ויף את פלשתים ויעש ה' תשועה גדולה. יג ויך שושלת מהשליטים ראש ויבאו אל קציר אל דוד אל מערת עדלם וחית פלשתים [כלומר כנופיית שודדים] חנה בעמק רפאים. יד ודוד אז במצודה ומצב פלשתים אז בית לחם. טו ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבאר בית לחם אשר בשער. טז ויבקעו שלשת הגברים במחנה פלשתים וישאבו מים מבאר בית לחם אשר בשער וישאו ויבאו אל דוד ולא אבה לשתותם ויסף אתם לה'. יז ויאמר חלילה לי ה' מעשתי זאת הדם האנשים ההלכים בנפשותם ולא אבה לשתותם אלה עשו שלשת הגברים.

הגמרא דורשת את הסיפור. בקשת דוד "מי ישקני מים" הכוונה שביקש שיענו לו על דבר הלכה. "אשר בשער" הכוונה לסנהדרין.

1. עיין בדברי הראב"ד (מתוך ספר השיטה מקובצת): "מדקאמר מבור בית לחם משמע דלאו על מים ממש קאמר שאם היה צמא למים כל מים היו טובים לו אלא על דברי תורה קאמר". לדברי הראב"ד מה גרם לגמרא לדרוש את בקשת דוד למים כשאלה הלכתית של דוד? _____

קרא את הגמרא מהמילים 'אמר רבא' עד המשנה בדף הבא.

2. העתק את שמות החכמים המופיעים בחלק זה. שים לב! רק חכמים שלפניאחרי שמם מופיעה המילה 'אמר'/'אמר'. _____

3. כמה פעמים מופיע בחלק שקראת הביטוי 'בשלמא למאן דאמר'/'בשלמא הני תרתי'? _____

"לולי תורתך שיעשני אז אבדתי בעיני"

4. יש לך רעיון כלשהו מה מבנה הסוגיה? כמה שאלות, דחיות ותשובות יש? _____

5. מה שאל דוד לפי רבא? _____

6. הסבר את מחלוקת רבי יהודה וחכמים לגבי טמון באש. העזר ברש"י ובמשנה השנייה בדף סא ע"ב. _____

7. מה שאל דוד לפי רב הונא? _____

8. מה השיבו לו הסנהדרין? _____

9. הסבר את הביטוי: "מלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו": _____

10. מה שאל דוד לפי רבנן (ויש אומרים לפי רבה בר מרי)? _____

11. מה השיבו לו הסנהדרין? _____

12. הגמרא מפרשת את הסיפור על פי שלוש השיטות. למד את הסוגיה עד המשנה בדף סא. והשלם את הטבלה

שאלת דוד	מדוע נכתב פעם עדשים ופעם שעורים?	"ויתיצב בתוך השדה ויצילה" - מה פשר ההצלה?	"ולא אבה דוד לשתותם" - מה סרב דוד לקבל ומדוע?	"ויסך אותם לה" - מדוע נחשב שניסך לה'?
רבא				
רב הונא				
רבנן				

העמקה

13. עיין ברש"י ד"ה 'ויצילה'. האם דוד שרף את הגדישים עם הפלישתים ומדוע? _____

14. עיין בתוס' ד"ה 'מהו להציל'. האם דוד שרף את הגדישים עם הפלישתים ומדוע? _____

15. מדוע תוס' פירשו בשונה מרש"י? ומה יענה רש"י על טענת התוס'? _____

16. עיין בפירוש הבא (ציטוט מתוך גמרא מתיבתא), והשב כיצד יענה רש"י על טענת תוס':

והקשה ה"פרשת דרכים" (על שיטת רש"י) איך יתכן שבמקום פיקוח נפש יהיה אסור להציל עצמו בממון חבירו... ה"יד דוד" וה"נחל אשכול" תירצו שרש"י מפרש שאע"פ שהפלישתים היו טמונים בגדיש, והיה בזה פיקוח נפש, מכל מקום היה אסור להם להציל עצמם על ידי שריפת הגדיש משום שהיו יכולים להציל עצמם באופן אחר, שהיו יכולים להלחם עם הפלישתים לאחר שיצאו ממקום מחבואם, ורק שהיתה באופן זה טרחה מרובה, ולכן העדיפו לשרוף הגדיש שהיה להם יותר קל, ולכן השיבו לדוד שאסור להציל עצמו בממון חבירו באופן זה.

הילוך האש שמחייב

ס"א. משנה "עברה גדר" – "ח' אמות פטור" (10 שורות לפני סוף העמוד)

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושם ותפקידם:

לא שנו אלא - _____

תניא כוותיה ד... - _____

מאן תנא - _____

TRANSLATE

להלן מיילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

כתוב את פירושם (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

והתניא - _____ תנא דיין - _____ תנא ברא - _____

1. המשנה מתארת שלשה מצבים שהמבעיר יהיה פטור. מהם המצבים? מדוע הוא פטור?

2. "והתניא...אמר רב פפא..." מה הסתירה מהברייתא? כיצד מתרצת הגמרא את סתירה זו?

3. במקרה שהאש עברה גדר שהיא בדיוק ארבע אמות האם מצית האש חייב? _____

4. נפסק במשנה שגדר בגובה ד' אמות נחשבת כמחיצה טובה בפני המדורה. רבא, רב פפא, רב ושמואל מפרטים יותר את דין הגדר המפרידה מהדלקה. כתוב בטבלה במילים שלך מה מוסיף כל אחד מהם על קודמו

מה התחדש לעניין הגדר המפרידה מהדלקה?	
משנה	
רבא	
רב פפא	
רב	
שמואל	

5. עיין ברש"י ד"ה "ואפילו" צייר בתרשים היכן ממוקמת האש היכן הגדר והיכן הקוצים במקרה עליו דיבר רבא

"לולי תורתך לשעשעני אז אבדתי בעניי"

6. איזו אש צפויה יותר להזיק – מקלחת או נכפפת? _____

7. עיין בדברי רש"י ד"ה "אבל נכפפת". כתוב מהם שני ההסברים לאש נכפפת ומדוע אש זו צפויה להתפשט יותר? _____

8. מי מחמיר יותר - רב או שמואל? _____

9. הגמרא מביאה ברייתא לסייע לשיטת רב. עיין בדברי רש"י ד"ה "במה דברים אמורים" והסבר את המקרה עליו דיברה הברייתא: _____

10. הסבר כיצד הברייתא מסייעת לרב? _____

ס"א. "דרך הרבים" (10 שורות לפני סוף העמוד) – "כדרך רה"ר" (8 שורות לפני סוף העמוד)

1. במשנה נאמר שדרך הרבים חוצצת מפני הדלקה. במשנה בעמוד הבא נחלקו התנאים איזה מרחק צריך לשמור בסביבות הדלקה כדי שלא תתפשט. הגמרא שלנו שואלת לאיזו דעה מבין הדעות במשנה הבאה מתאימה המשנה שלנו. מה עונה הגמרא? _____

2. מדוע דווקא דעה זו מתאימה למשנתנו? (עיין ברש"י על המשנה שלנו) _____

ס"א. "או נהר" (7 שורות לפני סוף העמוד) – ס"א: "באגני דארעא מיקרו" (שורה ראשונה בעמוד)

<p>TRANSLATE</p> <p>להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא, כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):</p> <p>מ"ד (=מאן דאמר) - דליכא - אי - אית - ביה - מיא</p> <p>- אין - לית - מאי - מפסקי - דהנהו - באגני - דארעא - מיקרו -</p>

1. בוא ניזכר מהם הדברים שחוצצים בפני הדליקה כתבו מהם הדברים שחוצצים בפני הדליקה בלשונכם, לפי הפירוט שהופיע במשנה וכן הדברים שהופיעו בברייתא (6 שורות לפני תחילת השורות הרחבות, מתחיל במילים "תניא כוותיה דרבי") _____

2. במשנה נאמר שנהר חוצץ מפני הדלקה.
לפי רב ושמואל (בתחילת השורות הרחבות) על איזה נהר מדובר?
לפי רב – _____
לפי שמואל – _____

3. שמואל לימד אותנו שנהר הוא "אריתא דדלאי". נענין ברש"י לעיל בדף נ: -
"אריתא - יאור: דדלאי - משקה שדות והיא עמוקה אמה ולפיכך היא נקראת אמת המים דעמוקה אמה ורחבה אמה".

כתוב מהו השם הנוסף לאריתא דדלאי _____

4. האם צריך שבנהר יהיה מים? מדוע?
לפי רב – _____
לפי שמואל – _____

5. כיצד יכול להיות שנהר יבש (שאינ בו מים, כגון: נחל אכזב בקיץ) ייחשב לדבר שמפסיק את האש? ענין ברש"י ד"ה "מאן דאמר" _____

6. לפי דעתך, האם רב ושמואל נחלקו מה יכול להועיל לחצוץ בפני השריפה או שנחלקו רק בפירוש המשנה (אך מסכימים כל אחד לדין האמורא השני)? _____

לעיל ראינו (בברייתא שהובאה 6 שורות לפני תחילת השורות הרחבות), ששלולית נחשבת לדבר שחוצץ בפני הדליקה.

על מנת להבין מהי שלולית הביאה הגמרא משנה במסכת פאה ואת הדיון על משנה זו. כדי להבין את המשנה עיינו בהקדמה הבאה.

מהי מצוות פאה? מצווה להניח בשולי השדה תבואה לא קצורה ולתת לעניים לקוצרה.
מה הדין כאשר יש שדה גדולה ובאמצעה עוברת דרך, נחל וכד'. היכן משאירים פאה, האם זה נחשב שיש כאן שדה אחת גדולה, או שתי שדות?

7. הסבר את הביטוי: "ואלו מפסיקין לפאה" _____

8. כתוב את ארבעת הדברים שמפסיקים את השדה לעניין פאה: _____

9. מהן שתי הדעות בפירוש המילה "שלולית"?

_____ רב יהודה אמר שמואל –
_____ רב ביבי אמר רבי יוחנן –

10. הגמרא מביאה את שיטת "רב יהודה אמר שמואל". מיהו האמורא שאמר את הדבר? מדוע הוזכרו שמות של שני אמוראים?

11. לאחר שראינו בסוגיא זו כיצד נפרש את המושג נהר ושלולית השלם את הטבלה הבאה

שלולית	נהר	
		רב
		שמואל
		רבי יוחנן

12. הגמרא מזכירה שמי שאומר ששלולית היא מקום שמי גשמים שוללין שם כ"ש שיסבור שאמת המים נחשבת להפסקה. הביטוי כ"ש מראה שיש כאן קל וחומר. מיהו הקל ומיהו החומר בסוגייתנו?

13. האם מי שאומר ששלולית היא מקום שמי גשמים שוללין שם אמר במפורש בסוגייתנו שאמת המים נחשבת להפסקה? (היעזר בשאלה 3 ובטבלה בשאלה 11) היכן?

14. מה יסבור כל אחד מהם על דעתו של חברו, האם מפסיק לפאה? מדוע?

גודל שביל האש שנחשב לחציצה בפני הדליקה
ס"א: משנה "המדליק" – "כר"ש" (17 שורות מתחילת העמוד)

TRANSLATE

להלן **מילים** בארמית שניפגש איתם בסוגיא,

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

ולית - ליה - שיעורא - והתנן - _____

מושגים במשנה

דרך רה"ר – הגמרא במסכת שבת
לומדת שרוחבה של דרך רשות
הרבים הוא 16 אמות.

בית כור – אחת הדרכים למדוד
שטח היא לפי כמות הזרעים
שמקובל לזרוע בשטח זה. בית כור
הוא שטח אדמה הראוי לזריעת
כור חיטים. ושיעורו ריבוע של 274
על 274 אמות.

1. המשנה קובעת את המרחק שצריך לשמור מהדליקה
לסביבתה כדי שהמבעיר יהיה פטור. מה סובר כל אחד
מן התנאים הבאים:

רבי אלעזר בן עזריה – _____
ר"א – _____
ר"ע – _____

2. עיין ברש"י ד"ה "באמצע בית כור" מהמילים
"ובקולחת שדילגה". הסבר על איזה סוג אש דיברה
המשנה? _____

3. לפי רש"י הנ"ל מה צריך להיות בשטחים שהוזכרו
במשנה כדי שייחשבו כחוצצים בפני האש? _____

4. קרא את דעת רבי שמעון. לפי הבנתך, מה סובר רבי שמעון? מה היחס בין דבריו לבין
דברי קודמיו? _____

5. "ולית ליה לר"ש..."
כיצד מבינה הגמרא את דעת רבי שמעון בשלב זה? העזר ברש"י על המשנה ד"ה "הכל
לפי הדליקה" [פירוש הביטוי "קס"ד" = קא סלקא דעתך. כלומר, מה שחשבנו בשלב
הראשון של הסוגיה] _____

6. הגמרא מקשה ממשנה במסכת בבא בתרא. המשנה קובעת שאדם שרוצה לקבוע תנור
בביתו צריך לשמור מרחק ביטחון מהתיקרה שמעליו, ולשים בידוד בינו לרצפה
שתחתיו. כל זאת על מנת למנוע שריפה. השלם את המילים החסרות:
צריך להרחיק את התנור _____ מהתיקרה, ושהמעזיבה (מה זה? עיין ברש"י
וכתוב את פירוש המילה _____) שתחתיו תהיה בעובי _____,
ואם מדובר בכירה מספיק _____ משום שהאש שבכירה גדולה / קטנה (הקף
בעיגול) ביחס לאש שבתנור.

7. הסבר את מחלוקת ת"ק רבי שמעון במשנה זו. _____

8. כעת הסבר כיצד הגמרא מקשה ממשנה זו על המשנה שלנו (העזר בתשובתך לשאלה 5)

9. רב נחמן בא ליישב את הסתירה בדברי ר' שמעון, לצורך תשובתו הוא מוסיף מילה
בדברי ר' שמעון במשנה. מהי המילה אותה מוסיף רב נחמן? _____

10. כיצד מיישב רב נחמן בשם רבה בר אבבה את הסתירה? _____

11. הלכה למעשה, כשאדם מדליק מדורה, כמה עליו להרחיק מסביבתו? כתוב לפי הדעות
השונות שלמדנו בסוגיא _____

טמון – מחלוקת חכמים ור' יהודה

ס"א: משנה "המדליק"

1. המשנה פותחת במחלוקת לגבי דין טמון בנוזקי אש. מהידוע לך מסוגיות קודמות, הסבר את המושג טמון _____ המשנה ממשיכה ועוסקת ביישום הדין "קיס ליה בדרבא מיניה".

קיס ליה בדרבא מיניה –

תרגום: עמוד לו (כלומר תן לו) (בעונש) הגדול ממנו.

הסבר: לפי כלל זה, אדם שהתחייב באותו מעשה עונש מיתה ועונש תשלומים, הוא נענש רק בעונש החמור יותר, דהיינו מיתה, ופטור מהתשלומים.

2. ועכשיו נראה את שני המקרים אצלנו במשנה: **מקרה א:** מה הדין כאשר בשדה שנשרפה היה גדי כפות (קשור) לגדיש שנשרף ולא יכול לברוח, ולידו עבד שגם נשרף? כתוב את הדין ואת טעם הדין לפי רש"י (ד"ה 'היה גדי..'). דין (על מה צריך לשלם?) טעם הדין במילים שלך _____

מקרה ב: מה הדין במקרה שהעבד כפות (קשור) לגדיש שנשרף ולא יכול לברוח, ולידו היה גדי משוחרר שגם הוא נשרף? כתוב את הדין ואת טעם הדין לפי רש"י. דין (על מה משלם או פטור?) טעם הדין במילים שלך _____

3. בסיום המשנה מופיע שמודים חכמים לר' יהודה בבירה (בית גדול/ ארמון). ביחס לאיזה מדיני המשנה מודים חכמים לר' יהודה? _____

4. לסיכום המשנה כתוב בלשונך את המקרים בהם עסקה המשנה ודיניהם בטבלה הבא:

המקרה	הדין
	ר' יהודה – חכמים –

ס"א: "אמר רב כהנא" (23 שורות לפני סוף העמוד) – "לא משלם (4 שורות לפני סוף העמוד)

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא, כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

אנוקי - פטרי - א"ל - אי - הכי - אדתני _____
סיפא - לפלוג - וליתני - בדידה - בתרתי - פליגי - _____

הקדמה: הגמרא פותחת במחלוקת בין רב כהנא לבין רבא בהבנת המשנה. הם חולקים באיזה מקרה בדיוק נחלקו ר' יהודה וחכמים במשנה שלנו? האם מדובר באדם שהדליק אש בשדה שלו ואש זו עברה לשדה של חבירו או שמא מדובר על אדם שהדליק אש בשדה של חבירו והיא גרמה לו נזק? כמובן שיש השלכה הלכתית לדיון כפי שנראה.

1. לדעת ר' כהנא באיזה מקרה יהיה מחלוקת בין ר' יהודה לחכמים? _____

2. באיזה מקרה לדעת ר' כהנא אין מחלוקת בין ר' יהודה לחכמים? _____

3. מה יהיה הדין במקרה זה לכל הדעות ומדוע? (היעזר ברש"י ד"ה 'בתוך של חבירו').

4. רבא מעלה קושיה על הסברו של רב כהנא ומעמיד את המחלוקת שבמשנה בצורה אחרת. ננסה להבין את הקושיה: רבא טוען שאם נתבונן על המקרה בסוף המשנה ועל הצורה בה הוא כתוב ('שרף את הבירה'), נהיה חייבים לומר שדברי רב כהנא לא מדויקים. לדעת רבא, כיצד היית צריכה להסתיים המשנה שלנו אם אכן דברי ר' כהנא נכונים? (התשובה נמצאת במילים בגמרא 'לפלוג וליתני בדידה.. כל מה שהיה בתוכו וברש"י ד"ה בדידה).

5. אם כך, לרבא קשה על ר' כהנא שהמשנה בסוף דיברה על מקרה שהדליק את הבירה (ששם חכמים מודים לר' יהודה) ולא דיברה על מקרה יותר פשוט. באיזה מקרה פשוט היה צריך לציין שבו חכמים מודים לר"י אם נכונים היו דברי ר' כהנא? _____

6. הסוגיא הולכת ומסתעפת להסבר רבא שמחלק בין מקרים שונים, לאחר שראינו את הסבר רב כהנא. על מנת לאחוז ראש בשיטות השונות השלם את הטבלה להלן, ובהמשך לאחר שנכיר את שיטת רבא השלם בטבלה גם את שיטת רבא.

חכמים		ר' יהודה	
רבא	רב כהנא		
			הדליק בתוך שלו
			נשרפו כלי בקר
			נשרף ארנק
			נשרף ארנק
			הדליק בתוך של חבירו
			נשרפו כלי בקר
			נשרף ארנק

7. בגלל קושיות אלו רבא מעמיד את המחלוקת בצורה אחרת. הסבר משפט זה במילים שלך: _____

8. ציין את היתרתי שבהם 'פליגי ר"י וחכמים'. _____

9. אם כך, איזה מקרה הוסיף רבא על ר' כהנא? (כלומר, במה ר' כהנא לא יסכים עם רבא?) הסבר היטב דבריך. _____

10. כעת נכתוב את המחלוקת בין ר"י לחכמים כפי שהבין אותה רבא. השלם את הקטע הבא:

מקרה א' שבו ר"י וחכמים חולקים _____
 ר' יהודה _____ וחכמים _____
 מקרה ב' שבו ר"י וחכמים חולקים _____
 ר' יהודה _____ חכמים _____

11. האם במקרה א' חכמים יפטרו את האדם מלשלם אפ"י על כלים שדרךן של אנשים לשים בגדיש? מדוע? (היעזר ברש"י ד"ה פליגי).

12. לפי ר' יהודה במקרה א', האם המזיק יהיה חייב על ארנק שהיה טמון בתוך הגדיש? מדוע?
 (חובה להיעזר ברש"י ד"ה פליגי).

13. למה במקרה ב' חכמים מחייבים את האדם לשלם על כלים שדרך האנשים להטמין בגדיש?
 (חשוב על סברה, אפשר להיעזר ברש"י שכבר ראינו ד"ה 'בתוך של חברו').

14. העמקה

רבא הקשה על רב כהנא שלדבריו הייתה המשנה צריכה לכתוב מודים חכמים לר' יהודה במדליק בשל חברו. לכאורה גם לרבא עצמו קשה, שהמשנה חילקה בין מדליק בירה למדליק גדיש ואילו לרבא החילוק בין מדליק בשלו למדליק בשל חברו. עיין בתוספות ד"ה "לפלוג" וד"ה "אלא".

- א. האם ארנק הוא דבר שנחשב כלים שרגילים להטמינם בגדיש? _____
- ב. האם ארנק הוא דבר שנחשב כלים שרגילים להטמינם בבירה? _____
- ג. מדוע בהתחלה דיברנו על גדיש ואחר כך על בירה. בזמן שלשיטת רבא החילוק בשיטת חכמים הוא בין הדליק בתוך של חברו לבין הדליק בתוך שלו? _____

ד. הסבר את הרישא של המשנה והסיפא של המשנה לפי שיטת רבא.

ס"א: "תנו רבנן" (4 שורות לפני סוף העמוד) – ס"ב. "דמי שעורין בלבד" (10 שורות מתחילת העמוד)

- 1. הגמרא מביאה ברייתא שקשורה לעניין. כתוב באיזה מילים הברייתא מתחילה ובאיזה מילים היא מסתיימת. _____
- 2. כעת ניגש ללמוד את הברייתא ולראות מה התחדש בה לענייננו. במקרה שבו היו כלים בתוך הגדיש אמרנו שר"י מחייב לשלם על הכלים הטמונים ואילו חכמים אומרים שמשלם רק על דמי חיטים או שעורים (או כל דבר אחר ששרף). מה הכוונה בדברי הברייתא 'ורואים מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה'? _____

3. 'במה דברים אמורים? במדליק בתוך שלו.. אבל מדליק בתוך של חברו... משלם כל מה שהיה בתוכו..'. האם החלק הזה דומה יותר לשיטת ר' כהנא או לשיטת רבא? מדוע? _____

4. כיצד הדעה השנייה תסביר את החלק הזה של הברייתא? (היעזר ברש"י ד"ה ד"ה משלם מה שבתוכה).

5. יש מקומות שמחקו את המילים 'דברי הכל' והמילה 'כל' (משלם 'כל' מה שהיה בתוכו). לאיזה מבין שתי השיטות הנ"ל יותר נכון למחוק מילים אלו? הסבר דבריך.

6. הברייתא ממשיכה ומביאה מקרה שבו ר' יהודה מודה לחכמים שפטור מדיני טמון באש. באיזה מקרה מדובר ומה הדין לכל הדעות? הסבר במילים שלך.

7. מה הסברה לדין הנ"ל? מדוע ר' יהודה מודה במקרה הזה? (היעזר ברש"י ד"ה אלא דמי הגדיש).

8. הסבר במילים שלך מה הכוונה 'להגדיש חיטין והגדיש שעורין' ומה הכוונה 'חיטין וחיפן בשעורין'?

9. השלם את הטבלה הבאה

המקרה	הסבר המקרה	דין	טעם הדין
המקרה להגדיש חיטין והגדיש שעורין			
שעורין והגדיש חיטין			
חיטין וחיפן בשעורין			
שעורין וחיפן בחיטין			

שומר שהוטעה בערך החפץ שעליו לשמור

ס"ב. "אמר רבא" (10 שורות מתחילת העמוד) – "לא קבילי עלי" (21 שורות מתחילת העמוד)

להלן **מילים** בארמית שניפגש איתם בסוגיא, **TRANSLATE**

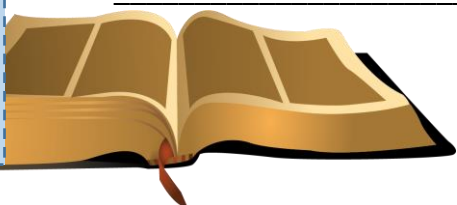
כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

מאי - הוה - גביה - דאזקתיה - ליה - נטירותא - דכספא -
 קבילי - דדהבא - אתון - מתניתו - אנן - ממתניתא -
 פשיטא - לן - אלמא - דשערי - הכא - נמי -

1. רבא מביא שני מקרים, כתוב את המקרים ודיניהם:

א. _____

ב. _____

2. א. מה ההבדל בין מקרה בו האשה הזיקה את הדינר שמשלמת את הערך המלא שלו (דינר זהב) לבין מקרה שהיא פשעה בשמירתו שמשלמת רק לפי ערך דינר כסף? (היעזר ברש"י ד"ה "מאי" וד"ה "פשעה")

ב. לפי תשובתך בסעיף א' הסבר את ההבדל בין אשה שהזיקה את הדינר למקבל רשות להגדיש שעורים והגדיש חיטים

3. 'אמר לו רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשטא לן...' כתוב משפט זה במילים שלך -

4. לרב מרדכי היה חשוב להדגיש שדינו של רבא מקורו בדברי התנאים. מדוע יש חשיבות לדגש של רב מרדכי?

5. כיצד אפשר ללמוד את הדין שאמר רבא מהברייתא שלעיל?

תקנת נגזל באשו ובמסור

ס"ב. "אמר רב (21 שורות מתחילת העמוד) "תיקו" (13 שורות לפני סוף העמוד)

לפני תחילת הלימוד בסוגיא זו יש להכיר מושגים שונים. להלן הסבר המושגים

תקנת נגזל –

המשנה בשבועות מביאה כלל – "כל הנשבעין שבתורה, נשבעין ולא משלמין". בדרך כלל הצד הנתבע הוא שנשבע. לאחר שנשבע שאינו חייב הוא נפטר על ידי שבועה. ממשיכה המשנה ומביאה שיש מספר מקרים יוצאי דופן בהם התובע הוא זה שנשבע, ולאחר שנשבע הוא מקבל את הכסף שתבע.

אחד מהמקרים שהובאו במשנה הוא אדם שנגזל, במקרים מסוימים תיקנו חכמים שהנגזל נשבע ויטול את הכסף שתובע מהגזול. בסוגייתנו תדון הגמרא באילו מקרים נוספים קיימת תקנת נגזל שהתובע, הניזוק, נשבע כמה ניזוק ונוטל את סכום התביעה אחרי שנשבע.

מסור (או "מוסר" כלשון המקובלת במקומות אחרים) –

יהודי המלשין על יהודים אחרים בפני הגויים, וגורם שהגויים ייטלו את ממון אותו יהודי, או יהרגוהו. ההלכה מתייחסת בחומרא גדולה למעשה זה (עד כדי כך שבמציאויות מסוימות ניתן להרוג את המוסר).

דינא דגרמי –

למדנו בסוגיות הקודמות שגרמא בניזקין פטור, אדם שגורם להיזק באופן עקיף פטור על מעשיו. אולם במספר מקומות בש"ס מופיע שיש מחלוקת לגבי דינא דגרמי, שיש מי שמחייב עליהם.

התפיסה המקובלת בראשונים שיש לחלק בין דין גרמא לדין גרמי, בגרמא כולם מסכימים שפטור אולם בגרמי נחלקו התנאים אם פטור. ההבדל בין גרמא לגרמי, שגרמא הוא היזק שהאדם גרם בצורה מאוד לא ישירה, לעומת זאת גרמי הוא נזק שיותר ניתן לראות בו את הקשר בין האדם לנזק.

דין מסור שהוזכר בסוגייתנו נחשב לנזק בגרמי, אמנם המלשין הוא לא זה שבפועל לקח את ממון הניזוק, אך ניתן לראות קשר מאוד ישיר בין מעשיו לנזק.

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא,
TRANSLATE
 כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):
 שמעית - מילתא - ידענא - מאי - שמיע - ליה - דיינינן
 - דינא - דמשתבע - ושקיל -

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

 בעי - אליבא דמאן דאמר ... לא תיבעי
 לך, אלא כי תבעי לך אליבא דמאן דאמר ... -
 תיקו -

1. הסבר מה תלונתו של רב _____
2. שמואל היה מכבד את רב ולכן היה קורא לו "אבא". לכן רב שמשיב לרב על תלונתו קורא לו "אבא". כיצד שמואל מיישב את התלונה של רב?

3. הסבר את הביטוי "עשו תקנת נגזל באשו". היעזר בהגדרת המושג "תקנת נגזל" שהובאה לעיל ובדברי רש"י ד"ה "עשו"

4. הסבר את שאלת אמימר, היעזר בהגדרות המושגים שהובאו לעיל.

5. הגמרא כעת עוברת להסביר לפי איזה שיטה יש מקום לספק של אמימר. הסבר את המחלוקת אותה מזכירה הגמרא (הסבר את הנושא בו הם נחלקו ומהן הדעות השונות במחלוקת)

6. לפי הסבר המונח "אליבא דמאן דאמר וכו'" שהובא לעיל, כיצד ניתן לדעת לאיזו שיטה יש מקום לשאלת אמימר?

7. לאיזו שיטה יש מקום לספקו של אמימר ומדוע? _____

8. מהי מסקנת הגמרא ביחס לשאלת אמימר? _____

נאמנות הניזק במקרים שונים

ס"ב. "ההוא גברא" (13 שורות לפני סוף העמוד) – "לא כל כמיניה" (4 שורות לפני סוף העמוד)

שים לב! בקטע גמרא זה מובא סיפור, בסיפורים שמובאים בגמרא (ולא מצוטטים ממקורות מתקופת התנאים) נעשה שימוש מרובה בשפה הארמית (יותר מהמקובל בסוגיות סטנדרטיות).

1. כפי שראינו, אדם שחפציו הטמונים נשרפו יכול לפעמים להישבע על שווי הנזק ולקבל את הסכום בחזרה. הגמרא מביאה ספק בעניין זה. הגמרא מביאה סיפור. כתוב את הסיפור במילים שלך _____

2. איזה ספק מקרה זה עורר אצל רב אשי? _____

3. הגמרא מביאה שניסו לענות על הספק מדברי המשנה לגבי המדליק בירה, במדליק בירה לא הוזכר האם יש אמינות לניזק, אם כן כיצד מנסים להביא ראיה מדין זה ומה הראיה מדין זה? _____

4. כיצד דחו את האפשרות ללמוד דין זה מהמשנה? _____

5. למסקנה, מה השאלה במקרה של הכספת ומה התשובה של הגמרא לשאלה זו? _____

6. רב יימר שואל את רב אשי שאלה דומה. כתוב את השאלה במילים שלך. _____

7. רב אשי מציין שני מקרים בהם ניתן שהניזק ישבע שהיה גביע כסף בבירה שנשרפה. מהם שני המקרים ומדוע במקרים אלו הניזק יכול להישבע וליטול את סכום התביעה? _____

גזלן וחמסן

ס"ב. "אמר ליה" (4 שורות לפני סוף העמוד) – "רוצה אני" (שורה אחרונה בעמוד)

הגמרא במסכת סנהדרין מביאה ברייתא שהגזלנים והחמסנים פסולים לעדות. מכך שהברייתא טרחה והזכירה שני מושגים אלו, מובן שיש הבדל בין הגזלנים לחמסנים ובסוגייתנו מבררת הגמרא מה ההבדל ביניהם.

1. מה השאלה ששאלו את רב אשי? _____
2. שאלה עיונית: מה הקשר בין שאלה זו לסוגיה שלנו? עיין בפני יהושע! _____

העמקה

פני יהושע מסכת בבא קמא דף סב עמוד א (הסוגריים הם תוספת לביאור)

"...ותימה מה ענין זה לכאן? ונראה דמייתי לה משום דקאמר לעיל שעשו תקנת נגזל באשו וכן במסור מספקא ליה, ואף על גב דבמתני' דשבועות לא קחשיב אלא נגזל לחוד (שדווקא אצלו הדין כך) וא"כ סד"א שהכל בכלל גזלן דכל מאן דמפסיד ממונא דחבריה גזלן מקרי (הייתי חושב שכל מי שגונב כסף מחבירו נחשב ליגזלן) להכי מקשה מה בין גזלן לחמסן? ומשני דחמסן היינו דיהיב דמי אבל בלא דמי בכל מילי מיקרי גזלן..."

3. לדברי הפני יהושע מדוע עברה הגמרא לעסוק בגלן וחמסן? _____
4. למסקנת הגמרא, מה זה גזלן? _____
5. מה זה חמסן לפי ההו"א של הגמרא ומדוע היא דוחה הבנה זו? _____
6. למסקנת הגמרא מיהו חמסן? _____

שריפה שנגמרה מאליה

ס"ב: משנה "גץ"

1. למד את המשנה וקרא את תוצאות תחקיר השריפה בקישור הבא (התחקיר: גיצים מעבודת ריתוך עפו לבית המדרש): _____
- א. מה הקשר בין האירוע בישיבת פורת יוסף למשנתנו? _____

- ב. מה הדין במקרה זה? _____
2. המשנה (לפני שהיא מביאה את דעתו של ר' יהודה) מביאה שני מקרים בהם נר של חנות הדליק פשתן שעל גמל. הסבר מתי בעל הגמל חייב ומתי בעל החנות חייב ומדוע? _____

¹ ר' יעקב יהושע (יושע) פלק ב"ר צבי הירש נולד בשנת תמ"א (1680) בקראקא. בשנת תס"ג כשכיהן כרב וראש ישיבה בלבוב נהרגה כל משפחתו בהתמוטטות ביתו, ורק הוא ניצל. מאוחר יותר היה רב בקהילות שונות ביניהן ברלין ומיץ, ולבסוף מונה לרבה של פרנקפורט דמיין. נפטר בשנת תקט"ז (1756) באופנבך שבגרמניה, הספר 'פני יהושע' הוא מהספרים הבולטים ביותר בפרשנות התלמוד.

3. לפי ר' יהודה מה הדין בנר חנוכה שהדליק את הפשתן, לדעתך מדוע דין נר חנוכה שונה מנר רגיל שבחנות?

דיני חנוכה – מיקום החנוכה

ס"ב: "אמר רבינא" (7 שורות מתחילת העמוד) – "כסוכה וכמבוי" (16 שורות מתחילת העמוד)

להלן רשימת מונחים שניפגש איתם בסוגיא כתוב את פירושים ותפקידם:

ש"מ - _____

סלקא דעתך (ס"ד) - _____

אמרי - _____

להלן מילים בארמית שניפגש איתם בסוגיא, **TRANSLATE**

כתוב את פירושים (היעזר במידת הצורך בפלאפון במילון ארמי עברי):

משמיה - _____ דאי - _____ אמאי - _____ לימא - _____ ליה - _____ הוה - _____ לאנוחיה - _____

_____ לאו - _____ אימא - _____ מאי - _____ אבעי - _____ קא עסיק - _____ כולי האי - _____

_____ אטרחיה - _____ רבנן - _____

1. כתוב מה ההלכה שלומד רבינא מדברי ר' יהודה והסבר כיצד הוא לומד זאת? (מידע חשוב: עשרה טפחים = בערך 80 ס"מ).

2. לאחר שלמדנו את דברי רבינא. לפי רבינא מהי הסיבה שר' יהודה פוטר את בעל החנות כשגרם דליקה עם נר חנוכה?

3. הגמרא טוענת שגם אם אפשר להניח חנוכה למעלה מעשרה טפחים עדיין אפשר להבין את הפטור של ר' יהודה בנר חנוכה שגרם לדליקה. מה הסיבה לפטור של ר' יהודה לפי הבנה זו בגמרא?

4. אגב הסוגיה הגמרא מסיימת בדברי ר' כהנא שמגדיר את הגובה המקסימלי להנחת חנוכייה. באיזה גובה אינו יוצא ידי חובת חנוכייה ומדוע? (היעזר ברש"י ד"ה למעלה!).

מבוי –

צורת הבניה המקובלת בעבר הייתה שגוש בתים בנוי מסביב לחצר, וכל מספר חצרות היו פתוחות למבוי, סימטה. מהמבוי היתה גישה לרחוב, לרשות הרבים.

חכמים אסרו לטלטל במבוי הפתוח בצד אחד לרשות הרבים. משום הדימיון בין מבוי לרשות הרבים ומחשש שאנשים יטעו ויבואו לטלטל גם ברשות הרבים. אולם אם נעשה היכר בין המבוי לרשות הרבים, התירו את הטלטול במבוי. ההיכר נעשה על ידי לחי (עמוד שמונח סמוך לכניסה למבוי) או קורה (שמונחת מעל פתח המבוי).

מכיוון שהלחי והקורה נעשו להיכר, חשוב שהם יהיו במקום שעין בני האדם שולטת, לכן כמבואר בסוגייתנו יש להקפיד שהקורה שמונחת על פתח המבוי לא תהיה גבוהה מידי.

5. באילו דברים נוספים יש להקפיד שלא יהיו גבוהים למעלה מעשרים אמה. הסבר את המקרים הנוספים היטב.

מזל טוב על סיום הפרק 😊

"לולי תורתך שצעשני אז אבדתי בעיניי"

